

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Jihlava

Mgr. Barbora Knížková

Leden 2022

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Seznam zkratk.....	5
Shrnutí evaluační zprávy	6
1 Úvod.....	8
2 Základní terminologie	8
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	10
3.1 Geografický kontext.....	10
3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci.....	11
3.2.1 Sociálně vyloučené lokality a ubytovny v Jihlavě	13
3.2.2 Dávky hmotné nouze.....	14
3.2.3 Zaměstnanost	15
3.2.4 Zadluženost	18
3.2.5 Kriminalita	19
3.3 Spolupráce města Jihlava s ASZ v lokalitě	21
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie	22
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	23
4.2 Limity evaluace	24
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ.....	25
5 Evaluované priority a cíle SPSZ	27
6 Hlavní zjištění	28
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	28
6.1.1 Dopad 1 – Konceptní a transparentní přístup k systému bydlení a prevence ztráty bydlení.....	36
6.1.2 Dopad 2 - Dostatek dostupných bytů vhodných pro danou cílovou skupinu	37
6.2 Naplňování cílů KPSVL	38
6.2.1 Adresnost (relevance) a konzistence s potřebami CS	38
6.2.2 Koordinace a synergie na úrovni opatření	39
6.2.3 Udržitelnost	40
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	41
7 Závěry evaluace a doporučení	43
Seznam tabulek.....	46
Seznam grafů.....	46
Seznam schémat.....	46
Seznam obrázků	46
Seznam literatury	47

Seznam zkratk

ASZ – Agentura pro sociální začleňování

CS – Cílová skupina

ČSÚ – Český statistický úřad

Dávky HN – Dávky hmotné nouze

DnB – Doplatek na bydlení

EZ – Evaluační zpráva

JMB – Jednotné místo pro bydlení Jihlava

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

LP – Lokální partnerství

MOP – Mimořádná okamžitá pomoc

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MV – Ministerstvo vnitra

NNO – Nestátní nezisková organizace

OPZ – Operační program Zaměstnanost

p.b. – procentní bod

PnŽ – Příspěvek na živobytí

PS – Pracovní skupina

SAS – Sociálně-aktivizační služba

SKP – Středisko křesťanské pomoci

SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

SVO – Sociálně vyloučená osoba

TP – Terénní program

UoZ (12+) – Uchazeč o zaměstnání (v evidenci ÚP déle než 12 měsíců)

ÚP – Úřad práce

VYS – Kraj Vysočina

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Jihlavou v letech 2019 – 2021 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace *Strategického plánu sociálního začleňování města Jihlava pro období 2019 – 2022* (dále jen SPSZ Jihlava), konkrétně implementace opatření, která se týkají Bydlení - toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4.3 Tematické zúžení evaluace Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ). Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. **Cílem zprávy je popsat efekt jednotlivých opatření a jejich vliv na dosažení plánovaných dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli podpory a tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování ve městě Jihlava i v jiných lokalitách, kde působí ASZ, a rovněž pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

Evaluační zpráva shrnuje **rozsah sociálního vyloučení v Jihlavě** a srovnává jeho aktuální stav se stavem v době, kdy byl SPSZ Jihlava připravován. Stručně představuje vývoj hodnot Indexu sociálního vyloučení v lokalitě, jako i meziroční srovnání dalších indikátorů (dávky hmotné nouze, nezaměstnanost, dluhy a kriminalita), ve kterých Jihlava zpravidla následuje celorepublikové trendy, kromě oblasti kriminalita, kde dochází od roku 2018 ke zhoršování indexu kriminality.

Většina vybraných opatření definovaných v SPSZ Jihlava pro tematické zúžení Bydlení **byla naplněna částečně**, evaluační zpráva se podrobně věnuje každému z KPSVL projektů, které se podílely na naplňování opatření v této oblasti a podrobně je popisuje. Následně definuje **2 zamýšlené dopady**, kterými jsou *Koncepční a transparentní přístup k systému bydlení a prevence ztráty bydlení* a *Dostatek dostupných bytů vhodných pro danou cílovou skupinu*.

První dopad je možné vyhodnotit jako **částečně naplněný**, kdy díky čtyřem analyzovaným projektům byly zřízeny některé nové sociální služby (Terénní program Bouřky, Jednotné místo pro bydlení Jihlava) a rozšířen provoz sociálních služeb již zaběhnutých (SAS Klubíčko, Terénní programy SOVY, Noclehárna). Aktéři v oblasti bydlení se pravidelně koordinují díky poradám Bydlení, dochází ke zlepšení fungování systému prevence ztráty bydlení, jako i testování inovativních přístupů k řešení bytové nouze (Housing first, domovníci-preventisté, revize podmínek přidělování sociálních bytů).

Druhý dopad je vyhodnocen jako **nenaplněný** z toho důvodu, že se v průběhu spolupráce s ASZ nepodařilo navýšit bytový fond města. Zároveň ale dochází k posunu v otázce rozšíření možností krizového ubytování (zřízení krizového bytu, podpora fungování Noclehárny), nicméně ani v této oblasti nejsou možnosti dostatečné a je potřeba je navýšit. V neposlední řadě evaluace pozitivně hodnotí snahy o navázání koncepční spolupráce se soukromým bytovým trhem za účelem zabydlování osob v bytové nouzi.

Spolupráci města Jihlavy s ASZ je možné hodnotit jako **úspěšnou**, je vnímáno, že měla **pozitivní přínos pro koordinaci a prohloubení spolupráce lokálních partnerů**. V průběhu celé spolupráce byli do procesů aktivně zapojeni všichni relevantní aktéři, vznikly pracovní skupiny, které nyní fungují svébytně a nezávisle na ASZ. Spolupráci zároveň provázely změny na klíkových pozicích, některé pozice byly určitou dobu neobsazené, což mělo negativní vliv

na kontinuitu informací a vize. Vedení města má nadále zájem problémy sociálního vyloučení řešit komplexně a s ASZ spolupracovat, aktuálně začínají jednání o spolupráci v rámci dalšího dotačního období Evropských strukturálních fondů 2021 – 2027.

V závěrečné části tato evaluační zpráva uvádí sadu **doporučení**, která vzešla z provedeného šetření. Tato doporučení se týkají **řešení nedostupnosti či ohrožené udržitelnosti některých služeb** (nedostatečný bytový fond a nedostupné sociální a krizové bydlení, nejistá finanční udržitelnost služeb v překlenovacím období), dále jsou to **doporučení procesního charakteru** týkající se personálního ukotvení na klíčových pozicích, rozproudění spolupráce v dalších dosud upozaděných oblastech, atd.

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Jihlavou v letech 2019 – 2021 zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace *Strategického plánu sociálního začleňování města Jihlava pro období 2019 – 2022* (dále jen SPSZ Jihlava), konkrétně implementace vybraných opatření, která se týkají oblasti Bydlení – toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4.3. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování, a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejimi dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a šířeji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout alternativu k segregačním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

Geografický a socioekonomický kontext lokality byl zpracován ASZ v rámci Vstupní analýzy Jihlava v roce 2019 (Korecká, 2019). Tato evaluační zpráva stručně shrnuje výstupy dokumentu a doplňuje je o nejaktuálnější dostupná data relevantní k tematickému zúžení evaluace a evaluačnímu designu.

3.1 Geografický kontext

Město Jihlava je statutárním městem, přirozeným centrem Kraje Vysočina, nachází se na historické hranici Čech a Moravy. V rámci Kraje Vysočina také tvoří samostatný správní obvod spolu s městy Polná, Třešť a dalšími obcemi.

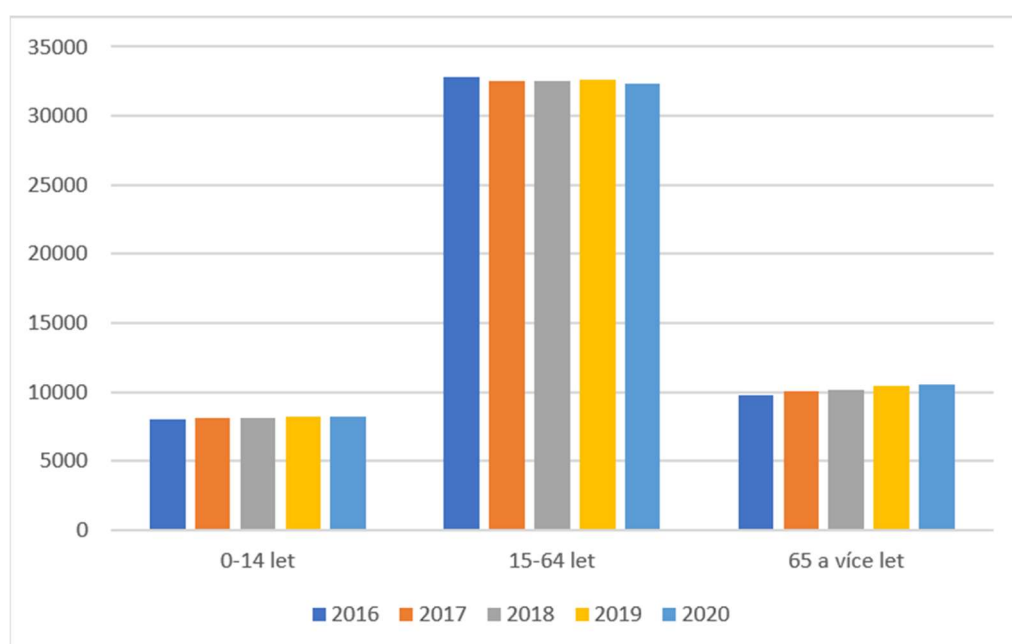
Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Jihlava

Zdroj: ČSÚ

Jihlava patří k nejmenším krajským městům v ČR. K 31. 12. 2020 činil počet zdejších obyvatel 51 125 (ČSÚ, nedatováno). Počet obyvatel posledních několik let setrvale stoupá. Zároveň s tím nedochází k zásadní změně věkové struktury obyvatelstva, z následujícího grafu je pouze patrný mírný pokles zastoupení skupiny obyvatel ve věku 15-64 let.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Jihlavě v letech 2016 – 2020 dle tří hlavních věkových kategorií

Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

3.2 Socioekonomický kontext a rozsah sociálního vyloučení v obci

Agentura pro sociální začleňování vyvinula jednotný nástroj – index sociálního vyloučení, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém i lokálním rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit.

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Základní územní úrovně, k níž se index sociálního vyloučení vztahuje, reprezentují obce.

Využití administrativních dat umožňuje srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými územními celky a také sledování vývoje rozsahu sociálního vyloučení v čase. Index může sloužit jako nástroj pro dlouhodobý monitoring změn v celkovém rozsahu sociálního vyloučení v Česku či jeho částech a zároveň poskytuje aktuální informace potřebné pro návrhy, realizaci a monitorování sociální politik (ASZ, nedatováno, kráceno).

Index se skládá z několika indikátorů, přičemž jednotlivé indikátory vycházejí z administrativních dat, která jsou centrálně evidována a pravidelně aktualizována. Seznam indikátorů obsažených v indexu je následující:

- příjemci příspěvku na živobytí
- příjemci příspěvku na bydlení
- osoby v exekuci
- dlouhodobě nezaměstnané osoby
- předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy (ASZ, nedatováno, kráceno)

Pro účely systematizace práce s daty jsou obce rozděleny podle počtu bodů v indexu do čtyř následujících kategorií:

- 1. kategorie 0 až 1 bod
- 2. kategorie 2 až 7 bodů
- 3. kategorie 8 až 11 bodů
- 4. kategorie 12 až 30 bodů

Obce spadající počtem bodů do 3. nebo 4. kategorie jsou považovány za sídla s vyšší mírou sociálního vyloučení (viz Obrázek 2 - značeno oranžovou a červenou barvou).

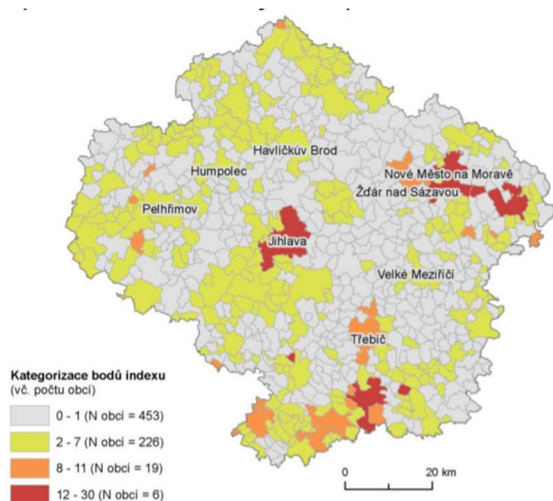
Hodnota indexu sociálního vyloučení za rok 2020 činila v Jihlavě 10 bodů. Od roku 2016 hodnota tamního indexu poklesla o 4 body ze 14 bodů na současných 10 (nicméně v roce 2019 činila hodnota indexu 9 bodů, v posledním roce tedy opět došlo k mírnému nárůstu hodnoty.) Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že se co do hodnoty indexu se například v roce 2018 řadila Jihlava (s tehdejší hodnotou indexu 12) mezi **0,9 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci Kraje Vysočina a 3,5 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky (ASZ, 2020).**

Tabulka 1: Obce v Kraji Vysočina dle bodového rozpětí indexu sociálního vyloučení v roce 2018

Bodové rozpětí	Počet obcí - VYS	% podíl obcí - VYS	Počet obcí - ČR	% podíl obcí - ČR
0 až 1	453	64,3	3344	53,4
2 až 7	226	32,1	2395	38,3
8 až 11	19	2,7	300	4,8
12 až 30	6	0,9	219	3,5
CELKEM	704	100	6258	100

Zdroj: ASZ, 2020

Obrázek 2: Grafické znázornění jednotlivých kategorií indexu sociálního vyloučení v Kraji Vysočina (za rok 2018)

Rok	Hodnota indexu v Jihlavě
2016	14
2017	12
2018	12
2019	9
2020	10

Zdroj: ASZ, 2020

3.2.1 Sociálně vyloučené lokality a ubytovny v Jihlavě

Jak uvádí Vstupní analýza z roku 2019, v Jihlavě se **nevyskytují žádné koncentrované sociálně vyloučené lokality (SVL)**, nacházíme zde spíše **konkrétní domy či objekty**, v nichž žijí osoby sociálně vyloučené (SVO) či sociálním vyloučením ohrožené. Jedná se především o ubytovny, azylové domy, noclehárnu a několik konkrétních domů. Mnoho SVO žije v komerčním pronájmu v jednotlivých domech, které jsou často ve špatném technickém stavu.

V roce 2019 bylo v Jihlavě asi 20 ubytoven se schváleným provozním řádem. Nejvíce SVO se koncentrovalo v ubytovnách na ulici Srážná a Březinova. Počet SVO v ubytovnách ale dlouhodobě klesá, protože majitelé ubytoven je nahrazují spíše klientelou z řad zahraničních zaměstnanců (často dělníků), které vnímají jako jistější a „méně problematický“ zdroj příjmů.

Azylové domy v Jihlavě fungují 2 – azylový dům pro muže (Čajkovského 9, provozovatel Středisko křesťanské pomoci Jihlava) a azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi (provozovatel Středisko křesťanské pomoci – Naděje pro život Jihlava). V meziročním srovnání se příliš nemění obsazenost těchto domů, kapacita azylových domů je plná a neodpovídá počtu zájemců (prvokontaktů) ani počtu finálně sepsaných žádostí (minimálně v případě azylového domu Naděje pro život, jak dokládá tabulka č. 2). Středisko křesťanské pomoci Jihlava dále provozuje Noclehárnu se zimním provozem.

Tabulka 2: Meziroční srovnání počtu zájemců (prvokontaktů), sepsaných žádostí a finálně uzavřených smluv (AD Naděje pro život)

Rok	Počet zájemců Kontakt / dospělý / dítě	Z toho počet sepsaných žádostí Žádosti / dospělý / dítě	Z toho počet uzavřených smluv a zahájení poskytování sociální služby AD
2021	265 / 359 / 530	77 / 102 / 150	26 smluvních vztahů
2020	274 / 382 / 523	75 / 104 / 134	21 smluvních vztahů
2019	288 / 395 / 522	96 / 132 / 170	23 smluvních vztahů

Zdroj: Středisko křesťanské pomoci – Naděje pro život

Město Jihlava dále poskytuje do nájmu **20 bytů pro osoby v nepříznivé sociální či životní situaci**, v rámci projektu *Bydlení především: Testování konceptu Housing First v Jihlavě* funguje dalších 12 sociálních bytů. Několika dalšími byty (tzv. prostupnými byty) disponují poskytovatelé sociálních služeb. Většina těchto bytů se nachází v centru města.

Vstupní analýza z roku 2019 identifikuje (na základě vyššího množství příjemců dávek HN nebo uchazečů o zaměstnání) **několik ulic s vyšší koncentrací SVO**: Srázná, Brněnská, Březinova, Čajkovského, Husova, Malátova, Jiráskova. V ulicích Srázná, Brněnská a Březinova se nachází ubytovna, v ulici Čajkovského azylový dům, v ulici Malátova městské sociální byty. Vedle těchto ulic jsou v Jihlavě ještě dva objekty, a to v ulicích Zborovská a Nerudova, které jsou z velké části obydlené osobami sociálním vyloučením ohroženými, nicméně ve většině se nejedná o příjemce dávek HN nebo UoZ, pouze o obyvatele ohrožené chudobou. Majitelé těchto objektů se soustředí na ubytování této cílové skupiny.

V následující sekci je nastíněn vývoj počtu příjemců dávek HN jak v celé Jihlavě, tak v těchto zmiňovaných ulicích.

3.2.2 Dávky hmotné nouze

Jak vyplývá z Tabulky 2, v Jihlavě dochází k setrvalému snižování počtu vyplacených dávek HN, především příspěvku na živobytí (PnŽ), doplatku na bydlení (DnB). **Tento pokles kopíruje celorepublikový trend**, kdy se v důsledku celkového zlepšení ekonomiky zvyšuje i životní úroveň obyvatelstva. Rozdíly u dávek PnŽ a DnB při srovnání s Krajem Vysočina a celou ČR jsou velmi vyrovnané, jiná situace je u dávky mimořádné okamžité pomoci (MOP), což je dávka, která se vyplácí příjemcům jednorázově v nenadálých obtížných životních situacích. U této dávky je meziroční pokles v Jihlavě a v Kraji Vysočina nulový nebo zcela minimální.

Tabulka 3: Porovnání množství vyplacených dávek HN v Jihlavě, Kraji Vysočina a celé ČR vždy za průměrný měsíc v daném roce

Dávky HN v Jihlavě, Kraji Vysočina a ČR (průměrný měsíc)									
	PnŽ			DnB			MOP		
	2017	2020	rozdíl	2017	2020	rozdíl	2017	2020	rozdíl
Jihlava	348	220	-37 %	162	103	-36 %	6	6	0 %
VYS	2192	1325	-40 %	999	706	-29 %	55	51	-1 %
ČR	101300	61605	-39 %	53311	32751	-39 %	3445	2118	-39 %

Zdroj: data MPSV, zpracování vlastní

Pro zhodnocení stavu sociálního vyloučení je zajímavý pohled na vývoj příjemců dávek HN v ulicích, které Vstupní analýza z roku 2019 označuje jako místa vyšší koncentrace osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Z následující tabulky vyplývá, že **i v ulicích, ve kterých se nacházejí objekty se zvýšenou koncentrací SVO dochází**

k poklesu příjemců dávek HN. Poklesy jsou obzvláště patrné v ulicích Srázná, Brněnská a Březinova (pokles SVO využívajících ubytovny), naopak minimální pokles je vidět v ulicích Husova a Malátova (městské sociální byty).

Tabulka 4: Počet příjemců PnŽ ve vybraných ulicích v prosinci 2018, 2020 a září 2021

Ulice	Příspěvek na živobytí		
	Počet příjemců v prosinci 2018	Počet příjemců v prosinci 2020	Počet příjemců v září 2021
Srázná	30	15	14
Brněnská	24	10	13
Březinova	23	7	6
Čajkovského	18	1 až 5	1 až 5
Husova	10	13	11
Malátova	10	7	8

Zdroj: MPSV, zpracování vlastní

Pro srovnání jsou níže uvedeny také počty příjemců PnŽ a DnB ve všech ulicích v Jihlavě, kde byl v roce 2020 zaznamenán vyšší průměrný měsíční počet příjemců (více než 5). Tyto počty jsou porovnány s celkovým počtem příjemců dávek PnŽ a DnB v průměrném měsíci roku 2020 v celé Jihlavě s procentuálním vyjádřením podílu počtu příjemců konkrétních ulic na příjemcích celé Jihlavy. **Tabulka ukazuje (kromě Masarykova náměstí, kde sídlí Magistrát) lokality ohrožené výskytem chudoby či sociálního vyloučení, nicméně neidentifikuje žádné nové dříve nezmíněné lokality kromě ulice Palackého** (ta je ve Vstupní analýze z roku 2019 definována jako místo zvýšeného výskytu krádeží).

Tabulka 5: Průměrné podíly příjemců PnŽ a DnB za rok 2020 ve vybraných ulicích Jihlavy a v celé Jihlavě

Ulice	Počet příjemců PnŽ	Podíl	Počet příjemců DnB	Podíl
Brněnská	10	4,5 %	< 5	
Březinova	7	3,2 %	< 5	
Husova	11	5 %	< 5	
Masarykovo náměstí	69	31 %	45	43,7 %
Palackého	6	2,7 %	< 5	
Srázná	15	6,8 %	12	11,7 %
Celkem Jihlava	220	---	103	---

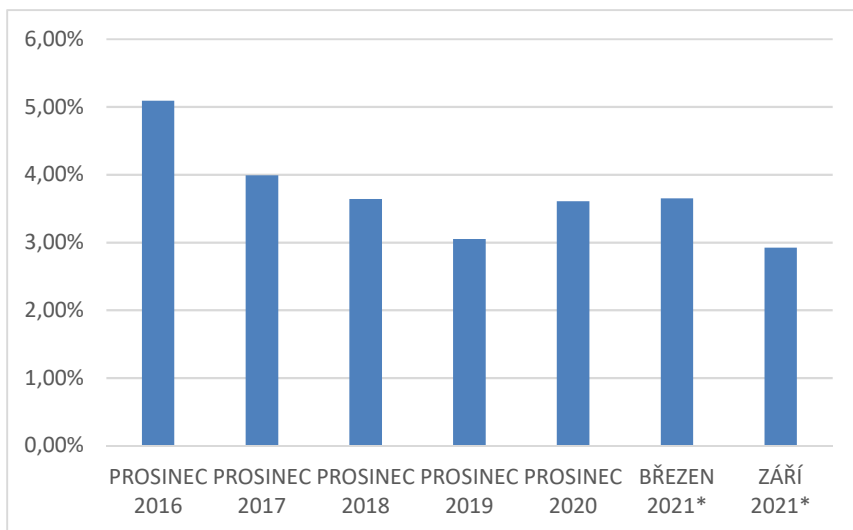
Zdroj: MPSV, zpracování vlastní

3.2.3 Zaměstnanost

V Jihlavě se v souladu s celorepublikovým trendem od roku 2016 setrvale **snížovala nezaměstnanost** až do roku 2020, kdy začala opět mírně stoupat. V průběhu roku 2021 opět zaznamenává pokles, nicméně podíly nezaměstnanosti za březen a září 2021 (označené hvězdičkou) jsou odhady vypočítanými z počtu obyvatel Jihlavy k 31. 12. 2021. Následující grafy ukazují meziroční srovnání počtů uchazečů o zaměstnání (UoZ) a dále uchazečů

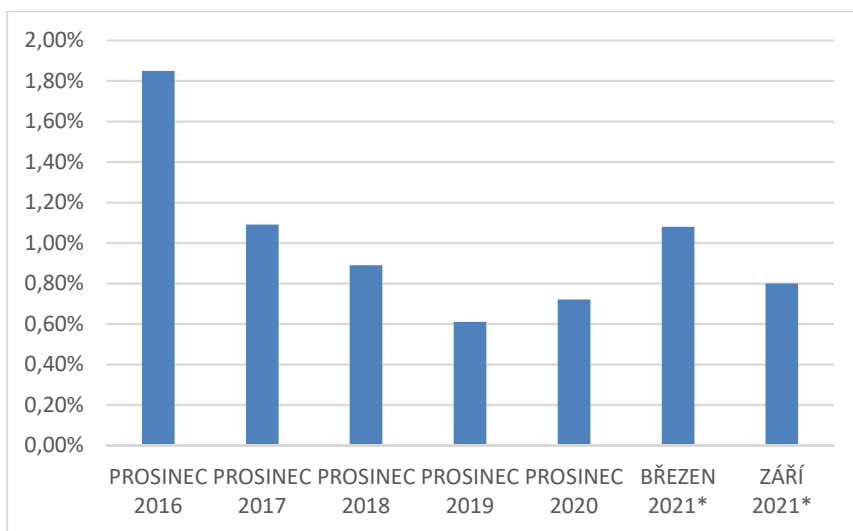
o zaměstnání, kteří jsou v evidenci úřadu práce (ÚP) déle než 12 měsíců (UoZ 12+). Poslední graf ukazuje srovnání města Jihlavy, správního obvodu obce s rozšířenou působností (SO ORP) Jihlava, Kraje Vysočina a celé ČR. Z tohoto srovnání vyplývá, že **vývoj v Jihlavě nijak nevybočuje z celorepublikových trendů**, i zvyšování nezaměstnanosti od roku 2020 a následné snížení v průběhu roku 2021 ve srovnání s dalšími územními celky není specifickým samotné Jihlavy.

Graf 2: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Jihlavě

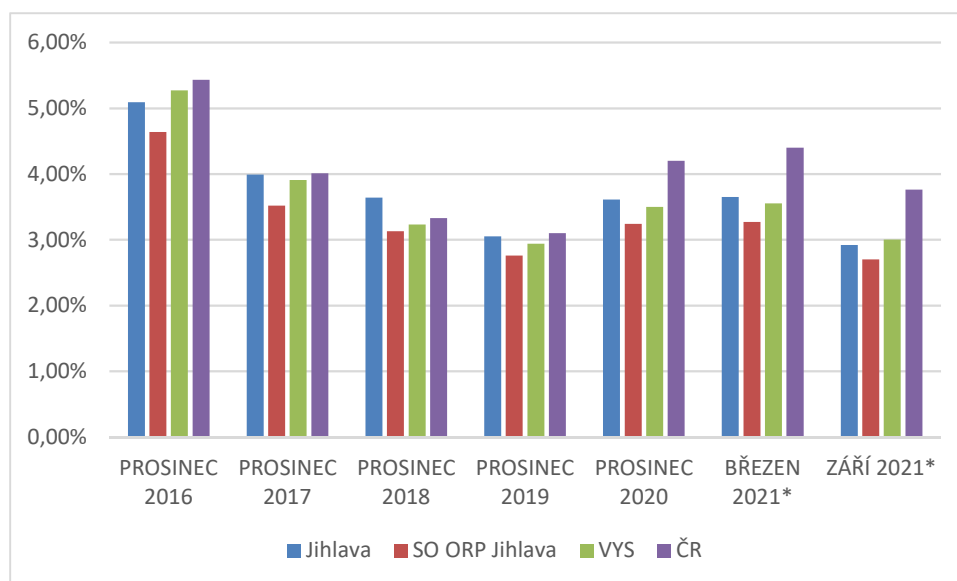
Zdroj: MPSV, zpracování vlastní

Graf 3: Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob v Jihlavě

Zdroj: MPSV, zpracování vlastní

Graf 4: Srovnání podílů (v %) nezaměstnaných osob v Jihlavě, SO ORP Jihlava, Kraji Vysočina a ČR (2016 až 2021)

Zdroj: MPSV, zpracování vlastní

Úřad práce ČR pro zpracování této analýzy poskytl také data o uchazečích o zaměstnání za jednotlivé ulice v Jihlavě za prosinec 2020. Ta jsou porovnávána s daty za únor 2019, která byla zpracována ve Vstupní analýze. Mezi lety 2019 a 2020 došlo ke zvýšení celkové nezaměstnanosti v jednotlivých obcích i v celé ČR, **nicméně ve vybraných ulicích Jihlavy se podíl UoZ na celkovém počtu UoZ v Jihlavě snížil ve všech případech.** To může být způsobeno jak odchodem SVO z ubytoven do jiných lokalit, tak změnou struktury nezaměstnanosti, která nastala vlivem vypuknutí pandemie onemocnění covid-19.

Tabulka 6: Porovnání počtu UoZ za únor 2019 a prosinec 2020 ve vybraných ulicích Jihlavy

Ulice	Únor 2019		Prosinec 2020	
	Počet UoZ	Podíl (z celkové počtu 1 103 UoZ)	Počet UoZ	Podíl (z celkové počtu 1 168 UoZ)
Masarykovo náměstí	147	13,4 %	122	10,4 %
Březinova	87	7,9 %	67	5,7 %
Srázná	28	2,5 %	18	1,5 %
Jarní	27	2,4 %	21	1,8 %
Husova	23	2,1 %	15	1,3 %
Polní	22	2,0 %	20	1,7 %
Celkem Jihlava	1 103	100 %	1 168	100 %

Zdroj: ÚP ČR, zpracování vlastní

3.2.4 Zadluženost

Vývoj zadluženosti obyvatel Jihlavy kopíruje celorepublikové trendy. Vstupní analýza uvádí, že od roku 2016 v Jihlavě docházelo k mírnému nárůstu počtu exekucí i osob v exekuci, u počtu exekucí je to patrné také z tabulky č. 6. V roce 2020 byly počty exekucí i osob v exekuci opět nižší, nicméně v tabulce jsou uvedena data ze 4. 3. 2020, souhrnná data za rok 2020 ještě nebyla Exekutorskou komorou zveřejněna. V Jihlavě působí jediná dluhová poradna realizovaná organizací Občanská poradna Jihlava.

Následující tabulka srovnává stav zadluženosti obyvatel v letech 2016, 2017 a 2020.

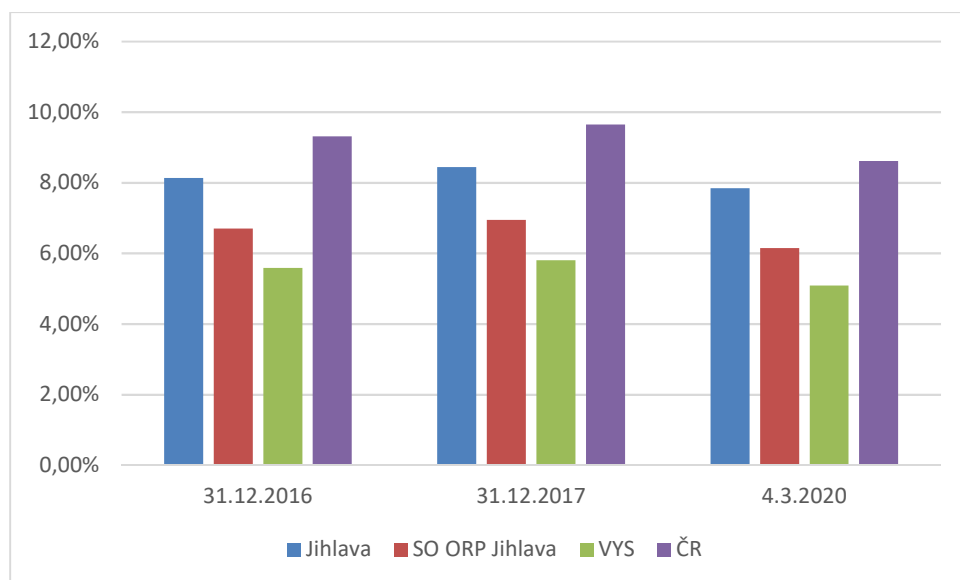
Tabulka 7: Statistické údaje o exekucích v Jihlavě

Rok	Obyvatel 15 +	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolvenční	Podíl osob v insolvenční v poměru k exekucím
2016	42 562	3 472	8,1 %	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2017	42 612	3 606	8,4 %	22 987	6,4	nezjištěno	nezjištěno
2020	42 888	3 373	7,8 %	22 875	6,8	468	4,1 %

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; zpracování vlastní

Následuje graf, který opět srovnává stav zadluženosti obyvatel Jihlavy s obyvateli SO ORP Jihlava, Kraje Vysočina a celé ČR. Je z něho patrné, že vývoj v Jihlavě podobně jako u jiných indikátorů následuje celorepublikové trendy.

Graf 5: Srovnání podílů osob v exekuci mezi Jihlavou, SO ORP Jihlava, Krajem Vysočina a ČR v letech 2016, 2017 a 2020

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; zpracování vlastní

V tabulce níže jsou uvedeny počty UoZ a UoZ 12+ s exekucemi a jejich podíl na celkovém počtu UoZ a UoZ 12+ v Jihlavě za roky 2018 a 2020. Vyplývá z ní, **že exekuce jsou velkým problémem skupiny dlouhodobě nezaměstnaných osob**. Zatímco podíl UoZ s exekucemi na celkovém počtu UoZ v roce 2018 i 2020 je jen mírně vyšší než celkový podíl počtu osob

v exekuci v posledních letech (viz Tabulku 6), u UoZ 12+ je jejich podíl třikrát vyšší. Exekuce jsou významnou bariérou pro vstup CS na legální trh práce.

Tabulka 8: Počty UoZ s exekucemi

	Počet UoZ s exekucemi	Podíl UoZ s exekucemi na celkovém počtu UoZ	Počet UoZ 12+ s exekucemi	Podíl UoZ 12+ s exekucemi na celkovém počtu UoZ 12+
2018	103	8,7 %	70	24,3 %
2020	112	9,6 %	68	29,2 %

Zdroj: ÚP ČR, zpracování vlastní

3.2.5 Kriminalita

Z následující tabulky využívající nejnovější hodnoty indexu kriminality vyplývá, že v Jihlavě v meziročním srovnání **stoupl počet trestných činů a z toho odvozený index kriminality**. V tomto indikátoru Jihlava nenásleduje trendy platné pro území celé ČR i většinu obcí, kde se dlouhodobě daří kriminalitu snižovat, jak ukazuje tabulka č. 8. Aktualizace bezpečnostní analýzy za rok 2020 (součást Plánu prevence kriminality Jihlava 2020 – 2022) uvádí podrobnější data i o druzích trestných činů či přestupků spáchaných v letech 2017 – 2020. Z této analýzy vyplývá, že k nárůstu docházelo především do roku 2019, v roce 2020 naopak v některých oblastech (např. majetková trestná činnost) incidence případů naopak výrazně klesla. Dlouhodobě také dochází k poklesu celkové přestupkové činnosti proti majetku.

Tabulka 9: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v Jihlavě a ČR¹

Období	Jihlava (obvodní oddělení)		ČR	
	Index kriminality	Počet trestných činů	Index kriminality	Počet trestných činů
1/2017 – 9/2017	124,1	773	147,8	154 976
1/2020 – 9/2020	130,3	812	127,6	133 764
Rozdíl v p.b.	+5,0		-13,7	

Zdroj: Mapa kriminality, zpracování vlastní

¹ Tabulka uvádí index kriminality a počet trestných činů vždy od ledna do září daných let. Je to z toho důvodu, že 1. 10. 2020 vešla v platnost novela trestního zákoníku č. 333/2020 Sb., data z konce roku 2020 proto nejsou započítána, aby nedošlo ke zkreslení

Tabulka 10: Kriminalita (přečiny i zločiny) za roky 2017 a 2018 s indexy

Rok	Celkem	Index na 10 tis. obyv.	Násilná	Index na 10 tis. obyv.	Mravnostní	Index na 10 tis. obyv.	Majetková	Index na 10 tis. obyv.
2017	1038	167	107	17,2	9	1,4	446	71,5
2018	1101	176	118	19	18	2,9	455	73

Zdroj: Plán prevence kriminality Jihlava 2020 – 2022

Tabulka 11: Kriminalita (přečiny i zločiny) za roky 2019 a 2020 s indexy

Rok	Celkem	Index na 10 tis. obyv.	Násilná	Index na 10 tis. obyv.	Mravnostní	Index na 10 tis. obyv.	Majetková	Index na 10 tis. obyv.
2019 k 30.9.	934	167	108	21	18	3,5	427	83,4
2020 k 30.9.	812	176	111	22	17	3,3	316	61,7

Zdroj: Plán prevence kriminality Jihlava 2020 – 2022

Vstupní analýza uvádí jako nejčastější problém **majetkovou trestnou činnost**, obzvláště drobné krádeže. Jako nejčastější místa výskytu trestné činnosti jsou uvedena **okolí obchodních center a supermarketů a několik míst v centru města** (oblast v centru města vymezená ulicemi Znojemská, Čajkovského, Lazebnická a Brněnská, v menší míře ulice Malátova, Masarykovo náměstí, ad.) (Korecká, 2019).

V roce 2019 byl dále ASZ realizován tematický výzkum Percepce rizikových lokalit a faktorů snižujících pocit bezpečí v Jihlavě (Korecká, 2020). Ten využil dotazníkového šetření k mapování míst, kde se obyvatelé Jihlavy necítí bezpečně. Dotazníkové šetření proběhlo v květnu 2019 a zúčastnilo se ho 130 respondentů. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v tabulce níže. Třetina respondentů uvedla Masarykovo náměstí jako místo, kde se necítí bezpečně, ačkoli podle teplotních map Policie ČR není toto místo významným ohniskem nápadu trestné činnosti (například s porovnáním s obchodními centry či jinými místy v centru Jihlavy).

Tabulka 12: Nejčastěji identifikovaná riziková místa v Jihlavě

Lokalita	Podíl respondentů, kteří místo uvedli (v %)
Masarykovo náměstí	32,5
lesopark Heulos	16,7
okolí Billy (Havlíčкова ulice)	10,8
„hradby“	10,0
park Gustava Mahlera	7,5
OC Březinky	5,8
OC City Park	5,0
autobusové nádraží a okolí (park Keťásek)	5,0

Zdroj: Korecká, 2020

V Jihlavě dlouhodobě působí **Asistenti prevence kriminality**, od července 2021 je také ze zdrojů Ministerstva vnitra realizován pilotní projekt na podporu činnosti **domovníků – preventistů**.

3.3 Spolupráce města Jihlava s ASZ v lokalitě

K zahájení aktivní spolupráce mezi Agenturou pro sociální začleňování a statutárním městem Jihlava došlo v roce 2019, memorandum o spolupráci bylo oficiálně uzavřeno 21. února 2019. Důvodem zahájení spolupráce byl **aktivní zájem města Jihlavy o řešení problému sociálního vyloučení**, který byl demonstrován i samostatně vzniklou a fungující pracovní skupinou (PS) Sociální bydlení², která se začala v Jihlavě scházet a koordinovat relevantní místní aktéry již v roce 2018.

Při zahájení spolupráce byla výzkumným týmem ASZ zpracována Vstupní analýza města Jihlavy (Korecká, 2019), na základě tohoto dokumentu poté lokální konzultantka sesíťovala relevantní místní aktéry do **Lokálního partnerství (LP)**. Jeho členy byli jak zástupci města a Magistrátu, tak zástupci neziskových a příspěvkových organizací, základních škol, Policie ČR, Městské policie, Úřadu práce ČR, atd. Seznam členů LP je uveden v SPSZ Jihlava. Na základě Vstupní analýzy města Jihlavy byly také vytvořeny PS pro jednotlivé tematické oblasti, které Vstupní analýza definovala jako prioritní. Dokončený SPSZ Jihlava byl schválen Zastupitelstvem města Jihlavy dne 24. 9. 2019.

SPSZ Jihlava byl zaměřen celkem na **šest oblastí**, a to na Bydlení, Zaměstnanost, Zadluženost, Bezpečnost a občanské soužití, Sociální služby – nástroj k řešení a Zdraví.

² Tato PS později zanikla, nyní svébytně funguje platforma, které se pracovně říká jen „porada Bydlení“ a která pravidelně sdružuje relevantní aktéry v oblasti Bydlení v Jihlavě. Více o této poradě níže v této zprávě.

V rámci KPSVL je v Jihlavě realizováno 6 projektů z výzvy 52 OPZ, které se podílejí na naplňování opatření SPSZ Jihlava. Jedná se o následující projekty:

- *Jednotné místo pro bydlení Jihlava* (oblast Bydlení, realizátor statutární město Jihlava),
- *Podpora pro osoby bez bydlení v Jihlavě* (oblast Bydlení, Sociální služby, realizátor Středisko křesťanské pomoci Jihlava),
- *Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klubíčko* (oblast Bydlení, Sociální služby, realizátor Diecézní charita Brno – Oblastní charita Jihlava),
- *Podpora Terénních programů SOVY v Jihlavě* (oblast Bydlení, Sociální služby, realizátor Diecézní charita Brno – Oblastní charita Jihlava),
- *Zavedení asistentů prevence kriminality* (oblast Bezpečnost a občanské soužití, realizátor statutární město Jihlava) a
- *Dluhy v Jihlavě* (oblast Zadluženost, realizátor Občanská poradna Jihlava, z. s.).

V současné době je spolupráce Jihlavy s ASZ stále ve formě Intenzivní komplexní podpory, aktuálně zde začíná příprava návazného strategického dokumentu v oblasti sociálního začleňování, který by byl platným i pro dotační období Evropských strukturálních fondů 2021 – 2027. Základem spolupráce je nově schválená metodika KPSV+.

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Štoflová & Konečný, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 1. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni

výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci ve městě Jihlava, která probíhala v roce 2021, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **Polostrukturované rozhovory** (celkem 6 rozhovorů) s:
 - Zástupce politické reprezentace města Jihlava (radní pro sociální oblast)
 - Zástupci NNO Charita
 - Zástupci Občanské poradny Jihlava
 - Zástupce Střediska křesťanské pomoci Jihlava
 - Zaměstnankyně projektu *Jednotné místo pro bydlení Jihlava*
 - ASZ – lokální konzultantka
- **Telefonické rozhovory**
 - Zástupkyně majetkového odboru magistrátu města Jihlavy
 - Zástupce Platformy pro sociální bydlení
 - Zástupkyně politické reprezentace města Jihlava
 - Zástupkyně Střediska křesťanské pomoci – Naděje pro život Jihlava
- **Desk research**
- **Analýza dat:**
 - Z veřejně přístupných zdrojů (*Mapa kriminality, Mapa exekucí, Mapa zaměstnanosti, data MPSV, ÚP, ČSÚ*)
 - Poskytnutých místními aktéry (*data sociálních služeb, data NNO, data města Jihlavy*)

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ Jihlava a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň přihlíží k prosazení změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- Vytvořila či přispěla opatření k dosažení dopadů v krátkodobém, střednědobém a případně dlouhodobém horizontu?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
- Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
- Objevily se nějaké nezamýšlené dopady (pozitivní a negativní) opatření, např. dopady na vztahy mezi příjemci a osobami, které nebenefitovaly z implementace opatření?

- Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
- Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

- Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

- Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?

Udržitelnost

- Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
- Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
- Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
- Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovaly již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít

pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat**³ a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti (např. bezpečnosti) je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Další evaluační zprávy včetně této se proto zaměří vždy na zhodnocení jedné vybrané oblasti definované v SPSZ** na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování. Při výběru této oblasti bude přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti

³ Ve městě Jihlava na rozdíl od některých jiných lokalit neprobíhá monitoring dopadů projektů ve vztahu k opatřením navrženým v SPSZ.

evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **ve městě Jihlava vybrána pro evaluaci oblast Bydlení**.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

Tabulka 13: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení

OBLAST	BYDLENÍ
Strategický cíl	Nižší počet domácností v substandardním bydlení
Specifický cíl 1.1	V Jihlavě mají tyto osoby i přes finanční problémy (nízké příjmy, dluhy, exekuce) přístup do standardního typu bydlení a s tím spojené možnosti osobního rozvoje
<i>Cíl (opatření) 1.1.1</i>	<i>Zřízení jednotného kontaktního místa, jehož pracovní tým bude obsahovat také pozici realitního (sociálního) makléře a bude přispívat k posílení spolupráce a informovanosti všech zúčastněných subjektů.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	V rámci KPSVL projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava bylo zřízeno kontaktní místo spadající pod majetkový odbor magistrátu města Jihlavy.
<i>Cíl (opatření) 1.1.2</i>	<i>Zavedení terénní sociální práce (podpora kompetencí klientů při řešení bydlení) a komunitní sociální práce.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	V rámci KPSVL projektů byl zaveden nový terénní program Bouřky a rozšířeny terénní programy služeb SAS Klubíčko a TP SOVY.
<i>Cíl (opatření) 1.1.3</i>	<i>Zřízení pozice domovníka v městských domech.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	V rámci projektu ze zdrojů Ministerstva vnitra zřízeny dvě pozice domovníků – preventistů v městských domech (3 vchody).

Specifický cíl 1.2	V Jihlavě postupně vzniká, je podporován, obnovován a rozšiřován fond bytů nezbytných pro zajištění bydlení sociálně vyloučených osob a domácností
<i>Cíl (opatření) 1.2.1</i>	<i>Revize pravidel přidělování bytů, včetně pravidel pro byty sociální.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	V rámci KPSVL projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava byl zaveden systém prioritizace žadatelů o sociální byty na základě jejich potřeb. Další pravidla a podmínky pro přidělování bytů revidovány nebyly.
<i>Cíl (opatření) 1.2.2</i>	<i>Zvyšování počtu sociálních bytů v bytovém fondu města formou výstavby, modernizace (rekonstrukce) či koupí.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	Od začátku spolupráce v roce 2019 se nepodařilo navýšit počet bytů v bytovém fondu města.
<i>Cíl (opatření) 1.2.3</i>	<i>Zřízení krizových bytů pro rodiny s dětmi a krizového bydlení pro osoby bez domova, včetně noclehárny.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Na jaře 2021 byl zřízen jeden krizový byt pro domácnosti, které se ocitnou v akutní bytové nouzi z důvodu živelní události. Pro osoby bez domova byl díky projektu KPSVL rozšířen provoz Noclehárny (poskytovatel Středisko křesťanské pomoci Jihlava).

Specifický cíl 1.3	V Jihlavě je nastaven a vytvářen ucelený systém bydlení, včetně krizového, a řízené procesy k zajištění bydlení pro osoby vyloučené ze standardního bydlení
<i>Cíl (opatření) 1.3.1</i>	<i>Zhodnocení výstupů z dosavadních aktivit (pracovních skupin atp.) v tématu bydlení formou koncepce bydlení.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Částečně probíhá na poradách Bydlení a v rámci LP (příprava nového strategického dokumentu sociálního začleňování v rámci spolupráce s ASZ). Útvar městského architekta Jihlava dále zpracovává do konce roku 2021 strategický dokument týkající se obecního bydlení, rozvoje města, prognóz vývoje a pohybu obyvatelstva, atd. Tato strategie bude provázána

	s dokumentem Koncepce ukončování bezdomovectví, který je připravován v rámci projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava.
<i>Cíl (opatření) 1.3.2</i>	<i>Zpracování analytických podkladů vč. demografické analýzy s prognózou vývoje obyvatelstva Jihlavy s ohledem na potřebnost bydlení.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	V rámci projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava je zpracovávána a pravidelně revidována Analytická zpráva o stavu bytové nouze v Jihlavě. Útvar městského architekta Jihlava dále zpracovává do konce roku 2021 strategický dokument týkající se obecního bydlení, rozvoje města, prognóz vývoje a pohybu obyvatelstva, atd.
<i>Cíl (opatření) 1.3.3</i>	<i>Nastavení a řízení systému bydlení města Jihlava prostřednictvím vzniku a implementace koncepce bydlení.</i>
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	Částečně probíhá díky poradám Bydlení a projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava. Útvar městského architekta Jihlava dále zpracovává do konce roku 2021 strategický dokument týkající se obecního bydlení, rozvoje města, prognóz vývoje a pohybu obyvatelstva, atd. Tato strategie bude provázána s dokumentem Koncepce ukončování bezdomovectví, který je připravován v rámci projektu Jednotné místo pro bydlení Jihlava.

6 Hlavní zjištění

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V SPSZ Jihlava jsou definovány očekávané změny, ke kterým mají přispět tři výše zmíněné specifické cíle v oblasti Bydlení. Jako finální dopad těchto očekávaných změn by bylo možné určit definovaný strategický cíl – **nižší počet domácností v substandardním bydlení**. Vzhledem k tomu, že se jedná o cíl dlouhodobý, analyzuje tato evaluační zpráva spíše krátkodobé až střednědobé dopady, v nichž by bylo možné vidět určitý posun již po krátké době spolupráce (3 roky v případě Jihlavy). Na základě charakteru jednotlivých opatření a dlouhodobého strategického cíle byly definovány dva zkoumané dopady:

- 1) **Koncepční a transparentní přístup k systému bydlení a prevence ztráty bydlení**
- 2) **Dostatek dostupných bytů vhodných pro danou cílovou skupinu**

Podrobné propojení specifických cílů definovaných v SPSZ Jihlava, opatření a definovaných dopadů je ilustrováno ve schématu 2 na následující straně. V tomto schématu jsou zeleně vyznačena opatření, která se podařilo naplnit, oranžově vyznačena opatření, která se podařilo naplnit částečně, a červeně označená jsou opatření, která naplněna nebyla.

Schéma 2: Propojení specifických cílů, opatření a dopadů SPSZ Jihlava

Aktéry naplňování opatření SPSZ Jihlava v oblasti Bydlení byli následující poskytovatelé sociálních služeb, z nichž první tři jsou také realizátory KPSVL projektů v oblasti Bydlení:

- **Statutární město Jihlava** – realizátor projektu *Jednotné místo pro bydlení Jihlava a Domovníci – preventisté*
- **Středisko křesťanské pomoci Jihlava** – realizátor projektu *Podpora pro osoby bez bydlení v Jihlavě*
- **Diecézní charita Brno (Oblastní charita Jihlava)** – realizátor projektu *Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klubíčko a Podpora Terénních programů SOVY v Jihlavě*
- **Středisko křesťanské pomoci – Naděje pro život**

Dále se evaluační zpráva věnuje popisu jednotlivých realizovaných projektů včetně popisu jejich výstupů a přínosů. Informace uvedené v této kapitole vychází z evaluačních rozhovorů s realizátory projektů, dále z projektových dokumentů a průběžných monitorovacích zpráv, které byly poskytnuty projektovými realizátory. Tyto projekty budou následně v kapitolách 6.1.1 a 6.1.2 ještě zhodnoceny v kontextu očekávaných dopadů.

Jednotné místo pro bydlení Jihlava – statutární město Jihlava

Projekt *Jednotné místo pro bydlení Jihlava* (JMB) je realizován od 1. 5. 2020 s plánovaným ukončením 30. 6. 2022. Cílem projektu je **vytvoření jednotného místa pro bydlení jako klíčového kroku k zavedení systému ukončování bytové nouze na území města Jihlavy s cílem koordinace podpory domácností v přístupu k adekvátnímu bydlení a prevence jeho ztráty**. Projekt má dvě klíčové aktivity: KA1 – Poradenství osobám v bytové nouzi a jejich kontaktování na další odborné služby s důrazem na prevenci ztráty bydlení; a KA2 – Evidence osob v bytové nouzi, udržování databáze osob v bytové nouzi, vyhodnocování systému ukončování bezdomovectví.

Celkem mělo být v projektu podpořeno 145 osob (25 nebagatelně a 120 bagatelně). Projektem také mělo dojít ke zvýšení kapacity sociálních služeb ve městě Jihlava (vytvořením nové služby), dalším indikátorem bylo vytvoření dvou dokumentů – Analýzy stavu bytové nouze v Jihlavě a Koncepce ukončování bezdomovectví v Jihlavě. Realizační tým projektu tvoří jediná pracovnice – Koordinátorka JMB.

Projekt reaguje na několik potřeb v oblasti bydlení. Jedná se o zřízení jednotného místa, které **propojuje majetkový odbor města s odborem sociálním** (a s dalšími poskytovateli sociálních služeb ve městě). Tyto dvě agendy do začátku realizace projektu fungovaly odděleně, sociální odbor města a poskytovatelé sociálních služeb měli základní informace o míře sociálního vyloučení v Jihlavě a o domácnostech, které se nacházely v bytové nouzi. Poskytovatelé služeb však nefungovali propojeně s majetkovým odborem, aby mohli potřebným rodinám či jednotlivcům lépe zprostředkovat vstup do procesu zabydlování. JMB, které sídlí přímo v budově majetkového odboru magistrátu města Jihlavy, nyní ve spolupráci se sociálním odborem, neziskovými organizacemi, realizačním týmem projektu *Bydlení především – Testování konceptu Housing first v Jihlavě* a dalšími místními aktéry v otázce bydlení **shromažďuje a analyzuje data o stavu bytové nouze**. Tato data byla v roce 2021 zpracována pracovníci projektu a externím poradcem z Platformy pro sociální bydlení

v dokumentu Analytická zpráva o stavu bytové nouze v Jihlavě (Vodová, 2021), tato zpráva bude průběžně aktualizována.

Projekt dále **usiluje o nastartování koncepčnějšího přístupu města k bydlení**. Jedním z projektových výstupů má být dokument Koncepce ukončování bezdomovectví v Jihlavě, ta je aktuálně v přípravě. Pracovnice projektu dále vytvořila systém prioritizace žadatelů o sociální byty, díky kterému je vedena evidence žadatelů a byty jsou přidělovány na základě zhodnocení potřeb a životní situace jednotlivých klientů.

V neposlední řadě **slouží JMB jako kontaktním místo pro kohokoli, kdo se dostane do bytové nouze**. V projektu je poskytováno základní poradenství, propojení s dalšími poskytovateli sociálních služeb (v případě složitějších a komplexních životních situací), pracovnice projektu dále provádí depistáže u žadatelů o sociální byty a částečně plní i funkci sociální realitní makléřky a snaží se najít pro klienty umístění i na komerčním trhu s bydlením.

Ke konci roku 2021 projekt evidoval celkem **110 kontaktů**, předpokládá se naplnění indikátoru 145 podpořených osob.

Mezi hlavními přínosy projektu je jmenován vznik JMB jako takový – znamená totiž pro řešení otázky bydlení v Jihlavě **důležitý krok směrem ke konzistentnímu koncepčnímu a transparentnímu přístupu jak k zabydlování osob v bytové nouzi, tak k systému prevence ztráty bydlení**. Pro klienty této služby se stává bytová politika města přehlednější a srozumitelnější, díky vzniku koncepčních dokumentů a nástrojů (viz zmíněná prioritizace žadatelů o sociální byty) je proces zabydlování transparentnější a spravedlivější.

Realizace projektu funguje bez větších překážek, napomáhá jí mimo jiné kvalitně nastavená spolupráce s dalšími poskytovateli sociálních služeb. Z kapacitních důvodů hůře funguje spolupráce JMB s Občanskou poradnou Jihlava, proto se pro klienty s problémy s dluhy či exekucemi podařilo nasmlouvat dva externí dluhové poradce. Na začátku realizace se projekt **potýkal s problémem najít a zaměstnat klíčovou pracovníci**, to se podařilo až po třech měsících, na podzim 2021 potom opět došlo k personální výměně na pozici, realizace projektu proto nějakou dobu probíhala jen v podobě plnění nejdůležitějších závazků. **Další zásadní překážkou je nedostatek sociálních bytů ve fondu města**, kvůli kterému se podaří skutečně umístit jen minimum uchazečů o sociální byty. Nicméně především analytické a koncepční aktivity projektu ukazující stav bytové nouze v Jihlavě jsou důležitým předpokladem k tomu, aby se v budoucnu podařilo prosadit rozšíření počtu sociálních bytů v městském bytovém fondu.

Dle slov pracovnice projektu by efektivita aktivit mohla být vyšší, kdyby bylo v projektu zaměstnáno více personálu. Administrativa projektu, individuální poradenství včetně depistáží a k tomu tvorba analytických a koncepčních dokumentů či nástrojů zabírá velké množství času. Do budoucna se uvažuje o propojení JMB s projektem *Bydlení především – Testování konceptu Housing First v Jihlavě* a rozšíření týmu o samostatnou pozici sociálního realitního makléře.

Projekt bude ukončen k 30. 6. 2022, bezprostřední návaznost aktivit zatím není jistá.

Podpora pro osoby bez bydlení v Jihlavě – Středisko křesťanské pomoci Jihlava

Středisko křesťanské pomoci Jihlava (SKP Jihlava) působí v Jihlavě od devadesátých let jako poskytovatel sociálních služeb pro osoby bez domova, primárně se zaměřuje na CS mužů bez domova. Při zapojení do KPSVL v Jihlavě realizovalo SKP Jihlava projekt *Podpora pro osoby bez bydlení v Jihlavě*. Projekt je realizován od 1. 4. 2020 s plánovaným ukončením 30. 6. 2022.

Projekt reaguje na potřebu řešit téma bezdomovectví a podpory této CS v oblasti bydlení. Hlavním cílem projektu původně bylo rozvinout a poskytovat tři druhy sociální práce, jimiž měla být **noclehárna, terénní program pro osoby bez domova** a nízkoprahové denní centrum. Žádost byla nakonec schválena v podobě podpory pouze dvou sociálních služeb – noclehárny a terénního programu Bouřky (TP Bouřky). Nízkoprahové denní centrum nebylo projektem podpořeno, protože k jeho spuštění by bylo nejdříve potřeba rozsáhlé rekonstrukce, pro niž se nepodařilo v tomto období najít zdroje.

Po dobu trvání projektu bude podpořeno celkem 80 osob, z toho 30 osob nebagatelně a 50 osob bagatelně. Kapacita služby má činit 14 míst.

Hlavní přínos projektu a jeho inovativnost spočívá ve **skloubení dvou důležitých služeb, které do té doby v Jihlavě chyběly**. Terénní program pro osoby bez domova v Jihlavě nefungoval vůbec, noclehárna fungovala ve velmi omezeném režimu, z velké části díky dobrovolným silám. Díky projektu se podařilo zavést TP Bouřky jako zcela novou službu a finančně ukořistit a stabilizovat Noclehárnu se zimním provozem. Tyto dvě služby dále doplňují službu Azylového domu pro muže, který SKP Jihlava realizuje již několik let (a dále také službu Azylového domu pro ženy a rodiny s dětmi, který provozuje organizace Středisko křesťanské pomoci – Naděje pro život Jihlava). Realizací tohoto projektu v Jihlavě došlo k důležitému posunu ve spektru poskytovaných služeb osobám bez domova. Dle slov zástupce organizace SKP Jihlava, ne všechny osoby žijící na ulici touží po trvalém zabydlení či dlouhodobé spolupráci s poskytovateli sociálních služeb, projekt tak reaguje na chybějící nabídku krátkodobého či krizového bydlení:

„Podotýkám, že ti muži bez bydlení, bez domova, muži jako osoby bez přístřeší často tento druh pomoci také chtějí. Oni ne vždycky chtějí dlouhodobou spolupráci ve smyslu azylového domu, na kterou my jsme vlastně připraveni... Ale některý muž má tu zakázku, že opravdu se chce zdržet třeba opravdu jenom noc, nebo pár nocí a zase, zase prostě mizí, ve smyslu nějaký svobody nebo stylu života, je takovej jako, není úplně nastavený na tu spolupráci.“ (rozhovor 18. 11. 2021, zkráceno)

Ke konci roku 2021 je v projektu evidováno **19 podpořených osob**, z toho u 4 již byla ukončena spolupráce, jednalo se o podporu nebagatelní. Dále projekt eviduje větší množství zatím nevykazovaných kontaktů, které vykáže po skončení projektu, kdy bude jasné, zda osoby dosáhly bagatelní či nebagatelní podpory.

Projekt se potýkal s problémy po podání žádosti, kdy tato žádost musela být několikrát upravena, nebyla podpořena jedna z klíčových aktivit (nízkoprahové denní centrum), ačkoli byla žádost podána na začátku roku 2020, několik měsíců nebylo jasné, zda bude podpořena. Poté co byly tyto nesrovnalosti vypořádány a došlo k podpoření žádosti, probíhala realizace projektu bez dalších překážek. V projektu **funguje spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi v Jihlavě**, především s psychiatrickou léčebnou (při řešení situací klientů spojených s duševním onemocněním), s OSPOD (hlavně v TP Bouřky při zkontaktování osob žijících na ulici s dětmi) a s Oblastní charitou Jihlava (se kterou probíhá partnerská výpomoc

především v oblasti metodického a administrativního řízení projektu, méně v oblasti klientských případů, protože se obě organizace soustředí na rozdílné CS).

Dle výpovědí realizátorů **projektu chybí původně zamýšlený synergický efekt propojení s poskytováním služby nízkoprahového denního centra** a rekonstrukcí budovy pro tuto službu. SKP Jihlava plánuje tento prvek znovu zapracovat do žádosti o návazný projekt v rámci další spolupráce s ASZ, stejně tak je v plánu podání žádosti o dotaci z programu IROP.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klubíčko – Oblastní charita Jihlava

Projekt *Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Klubíčko* (SAS Klubíčko) je realizován od 1. 10. 2020 s plánovaným ukončením 30. 6. 2022. Oficiálním žadatelem byla Diecézní charita Brno, realizátorem je Oblastní charita Jihlava (Charita Jihlava). Charita Jihlava byla zřízena biskupstvem brněnským v roce 1992, od roku 1993 poskytuje v Jihlavě a okolních obcích sociální služby, které byly zprvu zaměřeny především na pečovatelské a ošetrovatelské služby. Nyní Charita Jihlava poskytuje široké spektrum služeb, které se dělí na zdravotní služby, služby sociální péče a prevence. Projekty *SAS Klubíčko* a *Terénní programy SOVY* (popsán níže) spadají právě pod služby sociální prevence.

Cílem projektu *SAS Klubíčko* je poskytnout **bezplatnou pomoc a podporu rodinám s dětmi v jejich dlouhodobé krizové sociální situaci, s cílem zmírnit dopady sociálního vyloučení a zvýšit jejich možnosti zapojení se ve společnosti**. SAS Klubíčko funguje v Jihlavě od roku 2009 ambulantní formou jako předškolní klub pro rodiny s dětmi. Od roku 2019 je zaregistrován také jako terénní služba, nyní se většina práce odehrává v terénu. SAS Klubíčko je dlouhodobě financován ze zdrojů Kraje Vysočina, díky projektu KPSVL bylo navýšeno personální obsazení o 1 úvazek a tím byla rozšířena kapacita služby.

Klíčovými aktivitami jsou realizace SAS Klubíčko (ambulantně i terénně) a evaluace projektu.

V rámci služby je poskytována **dlouhodobá kontinuální podpora rodinám s dětmi**. S rodinami je **komplexně** řešena jejich situace, poradenství se často zaměřuje na řešení bytové nouze rodin (pomoc s hledáním vhodného ubytování, prevence ztráty bydlení), na výchovné či vzdělávací problémy dětí, zdraví jednotlivých členů rodiny, v případě potřeby je poskytováno i kariérní, dluhové nebo i vztahové poradenství. Pracovníci řeší širokou škálu problémů svých klientů, jednou z klientek byla například matka, u které došlo k porodu mrtvého dítěte, po této události potřebovala psychickou podporu jako i asistenci při komunikaci s lékaři, zajištění kremace, atp. Projekt svým zaměřením přispívá ke komplexnímu řešení životních situací klientů, jimiž jsou osoby sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené.

Za dobu realizace projektu bude podpořeno celkem 23 rodin, z toho 18 nebagatelně a 5 bagatelně. Kapacita služby po jejím rozšíření má činit 18 rodin, se kterými díky zmíněnému úvazku navíc budou pracovníci SAS Klubíčko schopni intenzivně dlouhodobě pracovat.

Do konce roku 2021 bylo v projektu evidováno **33 monitorovacích listů** (rodin), z toho 10 již splnilo nebagatelní podporu, u ostatních rodin se čeká do konce projektu na finální počet hodin podpory.

Projekt se během realizace nepotýká se zásadními překážkami. Překážkou je samozřejmě pandemie onemocnění covid-19, nicméně pracovníci sociální služby ani během uplynulých

lockdownů neztratili s klienty kontakt, jen ambulantní forma služby musela být na několik měsíců uzavřena. Dle výpovědí zástupkyň služby bylo ze začátku náročné ukotvit v povědomí klientely, že SAS Klubíčko nově funguje i jako terénní služba. Tohoto ukotvení bylo zapotřebí dosáhnout i mezi dalšími poskytovateli sociálních služeb, aby věděli, v jakých formách může probíhat jejich spolupráce. **Například spolupráce s OSPOD začala intenzivněji a lépe fungovat až poté, co začala být Charita Jihlava „více vidět“ i v terénu – od té doby mají i několik klientů, které k nim OSPOD přeposlal.** Charita Jihlava pro úspěšnou realizaci těží z mnoha předchozích zkušeností s realizací evropských projektů, ale i z dobrého prosíťování poskytovatelů sociálních služeb v Jihlavě.

Jak bylo zmíněno výše, služba je dlouhodobě zaregistrovaná v rejstříku krajské sítě sociálních služeb, díky čemuž je její pokračování zajištěno i po skončení OPZ projektu, služba bude nadále poskytována bez omezení.

Podpora Terénních programů SOVY v Jihlavě – Oblastní charita Jihlava

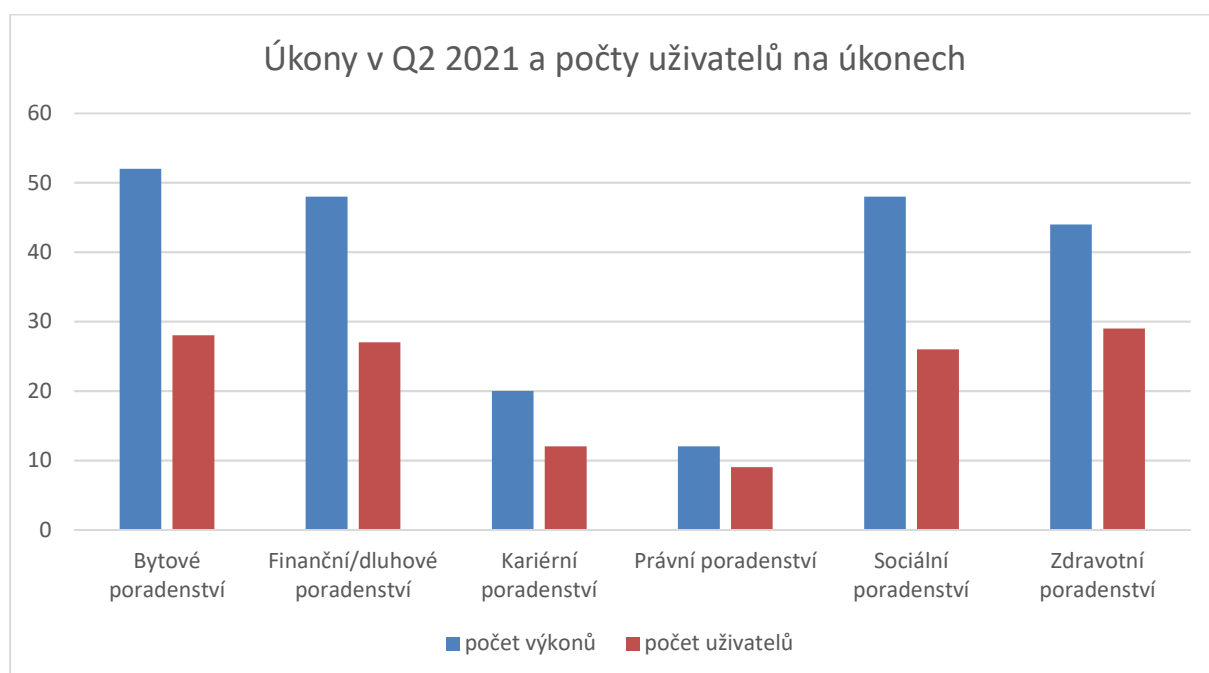
Projekt *Podpora Terénních programů SOVY v Jihlavě* (TP Sovy) je druhým projektem realizovaným Charitou Jihlava, je realizován od 1. 1. 2020 s plánovaným ukončením 30. 6. 2022. Podobně jako SAS Klubíčko i TP SOVY již fungoval jako registrovaná sociální služba dlouho před podáním žádosti o dotaci z výzvy 52. Služba je poskytována od roku 2014 v Jihlavě a dalších obcích Kraje Vysočina, kde se nachází sociálně vyloučené lokality či koncentrace SVO. Díky projektu KPSVL získala služba 1 terénní tým navíc působící výhradně v Jihlavě. **Cílem projektu je zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce.**

Klíčovými aktivitami projektu je poskytování terénního programu a evaluace projektu.

TP SOVY jsou služba, která je určena osobám sociálně vyloučeným (nacházejí se v nepříznivé sociální situaci převážně dlouhodobě) a osobám sociálním vyloučením ohroženým (řešení zpravidla aktuální nepříznivé sociální situace, která právě nastala nebo která reálně hrozí). Služba je poskytována anonymně, jejím posláním je předcházení sociálnímu vyloučení, potažmo snižování míry sociálního vyloučení rodin i jednotlivců a jejich začleňování do společnosti. V rámci projektu má být podpořeno 410 individuálních osob.

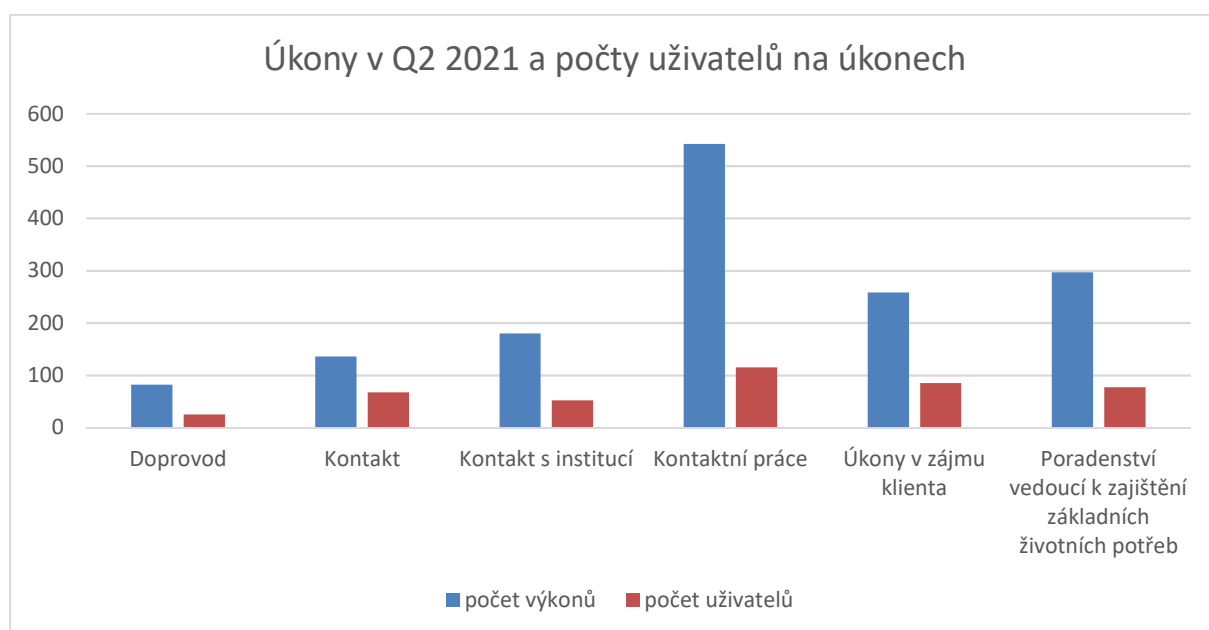
Terénní tým v rámci projektu poskytuje různé **druhy poradenství** (bytové, právní, sociální, kariérní, finanční, ad.) nebo **úkony** typu kontakt s uživateli, doprovázení uživatelů, zprostředkování kontaktu s institucí, atd. Grafy níže ilustrují množství provedených výkonů v období od července do konce roku 2021. V tomto období terénní tým s uživateli často řešil **problematiku bydlení** (ukončení nájemních smluv, placení nájmu, hledání nového a vhodného bydlení), poskytoval **finanční poradenství**. Obsahem kontaktní práce jsou témata související s běžnými událostmi v životě (prohlubování sociální vazby uživatele a pracovníka), často se jedná o kontakt s uživateli v seniorním věku za účelem udržení/prohloubení vztahu, zjištění potřeb, atd.

Graf 6: Počet poradenských úkonů v projektu TP SOVY

Zdroj: Oblastní charita Jihlava

Graf 7: Počet kontaktní úkonů projektu TP SOVY

Zdroj: Oblastní charita Jihlava

Ke konci roku 2021 bylo **evidováno 427 podpořených osob**, počet hodin není evidován, předpokládá se přesáhnutí stanoveného počtu podpořených osob do konce realizace projektu.

Podobně jako u SAS Klubíčko se realizace projektu nesetkává s významnými překážkami, pandemie onemocnění covidu-19 práci zkomplikovala, nicméně kontakt s klienty přerušen nebyl. Charita Jihlava i zde těží z dobré propojenosti poskytovatelů sociálních služeb v Jihlavě, v rámci TP SOVY spolupracuje hlavně s Policií ČR, Městskou policií a organizací Člověk v tísni (dluhové poradenství).

TP SOVY je sociální službou registrovanou v krajské síti sociálních služeb, její poskytování bude pokračovat i bez zdrojů z KPSVL projektu, nicméně v omezené míře. **Naplnění indikátorů projektu svědčí o tom, že služba je v Jihlavě potřebná**, zároveň podle interní evidence počtu hodin přímé péče mají pracovníci služby stále volnou kapacitu pro poskytování služeb.

6.1.1 Dopad 1 – Koncepční a transparentní přístup k systému bydlení a prevence ztráty bydlení

Definovaný dopad je možné považovat za **částečně naplněný** v tom smyslu, že **v Jihlavě byly učiněny a splněny důležité kroky a předpoklady k zavedení funkčního a koncepčního systému zabydlování i prevence ztráty bydlení.**

Za uplynulé 2 roky spolupráce s ASZ (a realizace KPSVL projektů) došlo v Jihlavě ke **změně (navýšení) kapacit sociálních služeb**, stejně jako k **rozšíření portfolia poskytovaných sociálních služeb**, které se soustředí na zabydlování, prevenci ztráty bydlení či další podporu klientů v jejich přípravě na samostatné bydlení (ve smyslu tzv. housing ready). Mezi tyto kroky můžeme započítat z výše zmíněných projektů zřízení Jednotného místa pro bydlení, zavedení Terénního programu Bouřky a stabilizace noclehárny pro muže, rozšíření poskytování programů SAS Klubíčko a TP SOVY.

Kromě těchto blíže popsanych KPSVL projektů, které přímo cílily na naplňování opatření SPSZ Jihlava z oblasti Bydlení, se na naplňování definovaného dopadu podílí i další aktivity města a místních aktérů sociálního začleňování. Mezi těmi je nutné zmínit realizaci projektu **Domovníci – preventisté** ze zdrojů Ministerstva vnitra (MV). Realizátorem projektu bylo statutární město Jihlava, spadal do gesce majetkového odboru města. Projekt byl pilotně realizován na půl roku (ve druhé polovině roku 2021), zaměstnání byli 2 domovníci, kteří vykonávali tuto službu pro celkem tři vchody, ve kterých se nacházejí městské sociální byty. Realizace tohoto projektu nebyla bezproblémová, potýkala se s nedostatečnými personálními zdroji, z počátku bylo velmi těžké projekt personálně obsadit a domovníky kvalitně proškolit. Dle slov respondentů se v Jihlavě mimo jiné při realizaci tohoto projektu střetávaly různé úhly pohledu na to, jak by měla práce domovníků – preventistů vypadat a co by měla městu i obyvatelům městských domů přinášet. **Projekt byl dalším důležitým krokem v systému prevence ztráty bydlení**, vyjasnění různých pohledů na podobu bude ale nezbytné pro jeho další hladké fungování. Na konci roku 2021 město mělo zájem v realizaci projektu pokračovat a znovu podat žádost o financování projektu ze zdrojů MV s kofinancováním přímo ze zdrojů města. Z důvodu rozpočtového provizoria ale nebyla výzva ze strany MV vypsána, v lednu 2022 tedy projekt nepokračuje a další vývoj v budoucnu není jasný.

Dále je v Jihlavě realizován KPSVL projekt *Dluhy v Jihlavě* (realizátor Občanská poradna Jihlava, oblast Zadluženost SPSZ Jihlava), který přispívá ke komplexnímu řešení složitých životních situací klientů a podílí se na prevenci ztráty bydlení u zadlužených klientů.

Dalším indikátorem pro vyhodnocení definovaného dopadu je **existence funkční platformy spolupráce**, která by sdružovala relevantní aktéry v oblasti Bydlení. Tento indikátor je naplněný díky existenci porad Bydlení, kde se sdružují jak realizátoři čtyř výše zmíněných a popsanych KPSVL projektů, ale i další zástupci statutárního města Jihlavy a jeho odborů, externí konzultanti (např. zástupce Platformy pro sociální bydlení), další poskytovatelé sociálních služeb, ad. Porada slouží primárně k aktivní komunikaci a koordinaci mezi aktéry,

její členové mj. připomínají vzniklé analytické či koncepční dokumenty (např. vytvořené v rámci projektu JMB), skupina ale není aktivním tvůrcem koncepcí či strategií. Dle aktérů zapojených do evaluace došlo v Jihlavě ke zvýšení míry komunikace a výměny informací mezi relevantními aktéry.

Na dosahování dopadu má vliv i **existence programů na ukončování bezdomovectví**. Tento indikátor můžeme považovat za naplněný díky realizaci pilotního projektu *Bydlení především – Testování konceptu Housing First v Jihlavě*, který je realizován od roku 2019 z fondu Sociálních inovací. V rámci tohoto projektu bylo zabydleno celkem 15 domácností, ne všechny domácnosti ale zůstaly zabydlené po celou dobu projektu, spolupráce byla u některých ukončena na vlastní žádost, ze zdravotních důvodů či za hrubé porušení nájemní smlouvy. Projekt není předmětem této evaluace, je ale nezbytné jeho existenci zmínit.

Aktéři problematiky bydlení v Jihlavě se také zabývají **revizí podmínek přidělování bytů** (viz vznik evidence a prioritizace žadatelů o sociální byty v rámci projektu JMB), napříč odbory, organizacemi a institucemi jsou **vedeny diskuse o revizi dalších podmínek získání sociálních bytů, jako je třeba bezdlužnost či trvalý pobyt v Jihlavě**. V těchto otázkách zatím nebyl zaznamenán významný posun, což se za tak krátkou dobu spolupráce pravděpodobně ani nedalo očekávat, otevření diskuse je ale významným krokem k revizi přístupu města k bydlení.

Je důležité připomenout i **analytickou práci**, které se věnuje projekt JMB a díky které mají jak poskytovatelé sociálních služeb, tak zastupitelé města k dispozici aktuální data o stavu bytové nouze, jejich další kroky tak mohou být postaveny na konkrétních informacích, nikoli na domněnkách o vývoji problému. To je důležitým předpokladem pro koncepční a transparentní jednání a rozhodování.

Udržet tyto stávající nastavené procesy a tím podpořit vznik opravdu funkčního systému zabydlování a prevence ztráty bydlení bude pro jihlavské aktéry výzvou do dalších let. Významnou změnou, která se odehrála v otázce sociálního bydlení v Jihlavě za poslední 2-3 roky je samotná skutečnost, že si Jihlava vyzkoušela realizaci hned několika inovativních programů na podporu zabydlování, prevenci ztráty bydlení či ukončování bezdomovectví. Realizace těchto pilotních projektů podle některých respondentů vedla v Jihlavě ke změně smýšlení o sociálním bydlení jako takovém, místní aktéři si začali více uvědomovat, že **Jihlava může být městem, které ukončí bezdomovectví**.

6.1.2 Dopad 2 - Dostatek dostupných bytů vhodných pro danou cílovou skupinu

Druhý definovaný dopad je možné vyhodnotit na základě čistě kvantitativního indikátoru, jímž je změna počtu dostupných bytů, jako **nenaplněný**. Bytový fond města Jihlavy čítá 32 sociálních bytů, z nich 12 je určeno pro projekt *Bydlení především – Testování konceptu Housing First v Jihlavě* a jsou od roku 2020 plně obsazeny. Z dalších 20 sociálních jsou 2 byty neobsazené z důvodu špatného technického stavu. Několika dalšími sociálními byty disponují místní poskytovatelé sociálních služeb.

Potřeba navýšit bytový fond byla definována v opatřeních SPSZ Jihlava a dle výpovědi respondentů stále trvá. V rámci spolupráce s ASZ statutární město Jihlava nepodalo žádnou žádost o dotaci z programu IROP na výstavbu, koupi či rekonstrukci bytového fondu, z důvodu pozdního připojení se do spolupráce s ASZ (konkrétní alokace odpovídající potřebám v Jihlavě již byly vyčerpány) i přísného nastavení podmínek výzev. O čerpání dotací z programu IROP

se ale uvažuje do budoucna, město tedy nadále má na řešení problému nedostupnosti sociálních bytů zájem a hodlá se v něm angažovat.

Za další posun v oblasti dostupnosti bytů pro CS je možné vnímat aktivity projektu JMB. Kromě výše diskutované analytické práce či tvorby koncepčních dokumentů, materiálů a revize podmínek přidělování bytů je zde zapotřebí znovu zmínit **fungování sociálního realitního makléře**. Tato agenda nyní spadá pod pracovníci projektu, která se ve své kapacitě zvládne této činnosti věnovat několik hodin týdně, do budoucna se ale uvažuje o rozšíření realizačního týmu projektu, kdy by tuto činnost mohl zastávat samostatný pracovník. Zastupitelé města dále organizují **setkávání se soukromými pronajímateli bytů v Jihlavě** za účelem navázání spolupráce v oblasti zabydlování CS v komerčních pronájmech. Dobře nastavená spolupráce se soukromým trhem může být jednou z cest, jak zvýšit dostupnost bydlení v Jihlavě.

Ačkoli se za dobu spolupráce s ASZ v Jihlavě nepodařilo navýšit městský bytový fond, **podařilo se rozšířit možnosti krizového ubytování**. Na jaře 2021 byl zřízen 1 **krizový byt** v majetku města (spíše než pro CS SVO má sloužit pro domácnosti, které se ocitnou bez bydlení z důvodu mimořádné živelné události, např. požár bytu), byl **stabilizován a rozšířen provoz noclehárny** organizace SKP Jihlava. Pro další rozšíření možností krizového bydlení by bylo vhodné rozšířit provoz noclehárny na celý rok (zatím funguje pouze se zimním provozem) a realizovat původně plánovanou myšlenku s rekonstrukcí a zřízením **nízkoprahového denního centra**. S těmito úpravami a rozšířením se nyní počítá, čeká se pouze na stavební úpravy.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Tato kapitola blíže popisuje, jak se dařilo naplňovat cíle KPSVL v rámci samotné implementace opatření SPSZ. K hodnocení jsou použita kritéria naplňování cílů KPSVL, kterými jsou (dle metodiky KPSVL): adresnost, konzistence, koordinace, synergie a udržitelnost.

6.2.1 Adresnost (relevance) a konzistence s potřebami CS

Adresností (relevancí) je míněno zacílení intervencí do míst (lokalit, domácností či k jedincům), kde je největší koncentrace problémů. Konzistence značí, zda kapacita jednotlivých intervencí odpovídá místním potřebám. Je to kritérium, které do velké míry souvisí s adresností, tedy jsou tato kritéria hodnocena společně.

Vstupní analýza z roku 2019 popisuje stav sociálního vyloučení v obci a lokality (spíše ulice, kde se nacházejí objekty) s vyšší koncentrací SVO. Dále se věnuje popisu problémů spojených se sociálním vyloučením, které nejsou přímo navázány na SVL. Tyto problémy popisuje přes šest tematických oblastí: bydlení, nezaměstnanost, zadluženost, bezpečnost, sociální služby a zdraví. SPSZ Jihlava z této vstupní analýzy vychází a kopíruje její strukturu, když definuje sérii opatření v těchto šesti tematických oblastech.

Dle výpovědí respondentů je SPSZ Jihlava **dobře zpracován, odpovídá charakteru i míře místních potřeb**, žádná podstatná potřeba města Jihlavy spojená s problematikou sociálního vyloučení nebyla při zpracování SPSZ Jihlava opomenuta. Zároveň se ale jedná o rozsáhlý dokument, pro jehož realizaci nebyl dostatek kapacit, především personálních. Z toho důvodu se Lokální partnerství v této první fázi spolupráce s ASZ **soustředilo na témata, která**

vyhodnotilo jako nejaktuálnější a nejdůležitější. Nejvíce projektů KPSVL se podařilo realizovat v oblasti **Bydlení a Sociální služby**, méně v oblasti Zadluženost a Bezpečnost a občanské soužití, žádný se potom nepodařilo realizovat v oblasti Zdraví a Nezaměstnanost. Tematickým zúžením této evaluace bylo Bydlení, posuny či dopady dosažené v dalších oblastech tak není možné hodnotit. Zároveň byla oblast Bydlení vybrána i proto, že do ní směřovalo nejvíce aktivit a energie členů Lokálního partnerství, dle výpovědi respondentů došlo v této oblasti k největšímu posunu a nejvýznamnějším změnám.

Oblast Bydlení SPSZ Jihlava byla naplánována taktéž relevantně a konzistentně s potřebami, „měkká“ opatření směřující do sociálních služeb či nového nastavení přístupu města k bydlení doplňovala opatření „tvrdá“ cílící na rozšíření bytového fondu. Tato „tvrdá“ opatření se ale bohužel naplnit nepodařilo, jak již bylo popsáno výše v kapitole Dopad 2, **potřeba navýšování bytového fondu města (včetně možností sociálního a krizového bydlení) stále trvá.**

V kapitole 3 – Socioekonomický kontext lokality této evaluace je v části kriminalita popsán index kriminality, který se v Jihlavě od roku 2018 zvyšuje. Ačkoli oblast Bezpečnost a občanské soužití nebyla předmětem této evaluace, stojí za zmínku, že město Jihlava i další členové LP jsou v tomto tématu velmi aktivní. V rámci zapojení do KPSVL je realizován projekt **Asistenti prevence kriminality**, ze zdrojů Ministerstva vnitra je od roku 2021 realizován pilotní projekt na podporu činnosti domovníků – preventistů, NNO ve městě provozují několik Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM), vedení města pořádá pravidelné debaty o bezpečnosti s veřejností. Pro vyhodnocení posunu v této oblasti by bylo zapotřebí evaluace či nového tematického výzkumu zaměřeného na Bezpečnost, nicméně je vnímáno velmi pozitivně, že je tomuto tématu věnována pozornost a úsilí, jak ze strany vedení města, tak dalších členů LP.

6.2.2 Koordinace a synergie na úrovni opatření

Koordinace a synergie jsou definovány jako dobře synchronizované a propojené působení ve více tematických oblastech.

Realizované intervence měly velký potenciál působit na CS synergicky a navzájem se doplňovat. Tato synergie především fungovala v rámci realizace projektů v oblasti Bydlení a Sociální služby. Obzvlášť projekty realizované Charitou Jihlava jsou svými aktivitami zařaditelné spíše do oblasti **Sociální služby, mají ale velký dopad na pozitivní změny v oblasti Bydlení** – především na vytváření funkčního systému prevence ztráty bydlení. Dle výpovědí poskytovatelů sociálních služeb je i v komplexně zaměřených terénních programech bydlení nejčastějším tématem práce s klienty. Tyto projekty doplňují dále aktivity Občanské poradny Jihlava, která poskytuje **dluhové poradenství**. V oblasti Zadluženost se podařilo splnit jedno z opatření, kterým bylo navýšení kapacit dluhové poradny, bohužel už ale nebyly kapacity (z výše zmíněných důvodů) pro lepší propojení a koordinaci poskytovatelů dluhového poradenství s poskytovateli dalších sociálních služeb. Synergie dluhových opatření s opatřeními v oblasti Bydlení a Sociální služby tak není úplná.

Podobně nacházíme synergii mezi opatřeními v oblasti Bydlení a v oblasti Bezpečnost a občanské soužití, především díky realizaci pilotního projektu **Domovníci – preventisté**. Ti se také svou činností podílí na prevenci ztráty bydlení, zároveň pomáhají řešit sousedské spory a předcházet kriminalitě. V Jihlavě je dobře nastavená spolupráce mezi nimi a asistenty prevence kriminality. K této synergii přispívají opět i projekty v oblasti Sociální služby,

provozovatelé terénních programů svou činností přispívají k dobrému sousedskému soužití v Jihlavě.

Realizované projekty v oblasti Bydlení jsou komplexní a **kombinují několik přístupů k problematice bytové nouze**. Jedním z nich je tolikrát zmiňované nastavení funkčního systému **prevence ztráty bydlení**, dalším je podpora klientů, aby byli „housing ready“ (což vyžaduje řešení dalších problémů spojených se sociálním vyloučením, jako je nezaměstnanost, zadluženost, atd.), posledním je pilotování přístupu „housing first“, tedy ukončování bezdomovectví. Bytová nouze neznamená jen, že v Jihlavě se nachází osoby na ulici či v nevyhovujícím bydlení, ale také, že některým osobám hrozí ztráta bydlení nebo si ho z různých důvodů nejsou schopné udržet. Každý konkrétní případ potřebuje individuální přístup a Jihlavě se v posledních letech **podařilo rozšířit škálu poskytovaných služeb a praktikovaných přístupů k řešení bytové nouze**. Pro další umocnění synergického efektu by bylo zapotřebí rozšířit bytový fond města a možnosti sociálního a krizového ubytování.

Na koordinaci a synergii realizovaných aktivit měla pravděpodobně velký vliv i **funkční porada Bydlení**, která se pravidelně schází a sdružuje realizátory KPSVL projektů a další relevantní aktéry v oblasti bydlení. Agenda této PS je hlavně realizačního (provozního) charakteru (PS není tvůrcem koncepcí či strategií), díky aktivní pravidelné komunikaci realizátorů a dalších aktérů se intervence dobře doplňují.

Celkově je princip synergie a koordinace na úrovni opatření hodnocen jako **naplněný**, nedostatkem zůstává pouze málo možností sociálního bydlení.

6.2.3 Udržitelnost

Konečně udržitelnost je definována jako potenciál aktivit svébytně fungovat a pokračovat i po skončení intenzivní podpory ASZ v obci, či zcela po ukončení spolupráce.

Ačkoli město Jihlava má zájem pokračovat ve spolupráci s ASZ a aktuálně začíná práce na novém strategickém dokumentu pro další programovací období KPSV+, u některých nově zřízených či rozšířených služeb a aktivit je **návazné financování otázkou**.

Problém se dotkne všech aktivit realizovaných v rámci projektů KPSVL. U služeb, které byly poskytovány už před zahájením projektů KPSVL (a byly registrovány v krajské síti sociálních služeb) nebude pravděpodobně ohroženo samotné poskytování služby jako spíš její kapacita (například u služby SAS Klubíčko a TP SOVY), ohroženy jsou ale především inovativní aktivity a nově zřízené služby. Významně se absence návazného financování dotkne fungování *Jednotného místa pro bydlení*, u kterého není jasné, zda bude v překlenovacím období od ukončení projektu do vypsání nových výzev fungovat. **Přerušení činnosti JMB by mohlo mít negativní vliv na udržení stávajících procesů zabydlování, které se za poslední 2-3 roky podařilo v Jihlavě úspěšně nastartovat.**

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Tato kapitola se soustředí na zhodnocení spolupráce Lokálního partnerství (LP) a ASZ. Členové LP jsou pro ASZ primární cílovou skupinou, protože právě na institucionální aktéry v obci zapojené do KPSVL má ASZ přímý vliv. Proces jejich spolupráce je popsán především skrze kritéria koordinace, synergie a udržitelnosti.

Koordinace a synergie

Pro úspěšné fungování LP a naplnění cílů KPSVL je nezbytné, aby byla spolupráce v lokalitě dobře koordinovaná a aby jednotliví aktéři sociálního začleňování působili synergicky. Na to má významný vliv jak osoba lokálního konzultanta (LK), tak osoba manažera SPSZ spolu s postojem vedení města ke spolupráci, ale i vztahy mezi jednotlivými lokálními partnery KPSVL.

Jak bylo zmíněno výše v této zprávě, tvorba Lokálního partnerství v Jihlavě probíhala v roce 2019 a vycházela ze Vstupní analýzy. Lokální konzultantka navazovala spolupráci s místními aktéry, vysvětlovala jim princip spolupráce s ASZ a zvala je na zahajovací setkání. **Dle výpovědí respondentů bylo LP vytvořeno dobře, nebyla z něho vynechána žádná organizace či instituce důležitá pro problematiku sociálního začleňování.** Úspěšnému vytvoření LP pomohla také skutečnost, že sociální služby v Jihlavě mají dlouholetou praxi, a že jsou a byly propojené již před zahájením spolupráce s ASZ, což mimo jiné dokazovala i svébytná existence PS Sociální bydlení, která od roku 2018 sdružovala klíčové aktéry v této tematické oblasti. Na úrovni expertní spolupráce měla Jihlava již před vstupem do spolupráce s ASZ uzavřené Memorandum o spolupráci s Platformou pro sociální bydlení, tato spolupráce stále trvá.

Respondenti vyslovují, že ASZ do spolupráce místních aktérů **vnesla prohloubení a celou spolupráci dobře zarámovala.** Díky působení ASZ se podle některých respondentů prohloubila i spolupráce napříč aktéry, kteří do té doby byli vnímáni jako „stojící na různých stranách barikád“ – řeč je především o zástupcích neziskového sektoru a některých odborech města.

Dobře nastartovanou spolupráci nicméně provázely **komplikace v podobě zajištění personální kontinuity na klíčových místech.** Krátce po spuštění realizovaných KPSVL projektů odešla lokální konzultantka na mateřskou dovolenou a její pozice zůstala až do léta 2021 neobsazená. Spolupráce se dotkl i přechod ASZ pod Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Došlo také k několika personálním výměnám na straně města – **na pozici manažera SPSZ, pozice byla část roku 2021 neobsazená, nová manažerka SPSZ nastoupila k 1. 1. 2022, právě v době dokončování této evaluační zprávy.** K tomu provázely realizaci městského projektu JMB problémy s obsazením klíčové pracovnice projektu. Tyto změny způsobily, že v Jihlavě **není stoprocentně zachována kontinuita informací na klíčových pozicích.** Při personálních výměnách často nedošlo k předání agendy novému pracovníkovi či pracovníci ihned, ale až po několika měsících. Tato diskontinuita může mít negativní vliv na zachování informací a vize sociálního začleňování Jihlava, mimo jiné měla vliv i na sběr dat pro zpracování této evaluace, kdy bylo obtížné dostat se k mnoha informacím z doby začátku spolupráce ASZ v Jihlavě. Je pozitivní, že v létě 2021 došlo k ukotvení pozice LK, nová LK nyní znovu koordinuje LP k setkávání a přípravě nového strategického dokumentu v oblasti sociálního začleňování v rámci nově schválené metodiky KPSV+.

Koordinačních a plánovacích aktivit LP na počátku spolupráce během tvorby SPSZ Jihlava a projektových fiší bylo mnoho, někteří respondenti těžko vzpomínali na dobu tvorby SPSZ, ačkoli se odehrávala před necelými třemi lety. Spolupráce s ASZ se pro některé aktéry (především z řad NNO) může zdát chaotická či nedokonale vykomunikovaná. K pocitu chaotičnosti přispěla také dlouhá absence LK, manažera SPSZ i propuknutí pandemie onemocnění covid-19, která již druhým rokem zabraňuje fyzickému setkávání.

I přes tato negativa je spolupráci v rámci LP možné vyhodnotit jako **úspěšnou**. Vztahy mezi jednotlivými partnery se zdají být profesionální a příznivé, minimálně v oblasti Bydlení **nebyla vnímána mezi aktéry a realizátory KPSVL projektů nevráživost či konkurenční prostředí**, naopak respondenti často vyjadřovali, že s dalšími partnery spolupracují i nad rámec spolupráce „nutné“ pro realizaci konkrétních aktivit. Jedná se třeba o partnerskou výpomoc či konzultace ve věcech administrování projektu. Dobré vztahy a funkční spolupráce je nastavena i mezi neziskovým sektorem a odbory statutárního města Jihlava, a to i v případech, kdy nesdílí stejný pohled na věc. Podle některých respondentů se toto tvrzení týká například spolupráce mezi NNO a majetkovým odborem v oblasti bydlení, kdy zmínění aktéři mají různý úhel pohledu a přístup k problematice zabydlování, i přesto jsou ale otevření spolupráci a diskusi. Nemalou zásluhu na tom má funkční a pravidelně se scházející porada Bydlení.

Spolupráce s ASZ se těší podpoře zastupitelstva města. Klíčovou osobností je radní pro sociální oblast, který byl iniciátorem spolupráce a funguje jako „tahoun“ celého procesu. Zároveň s tím iniciuje vznik dalších pracovních skupin a platform (například několikrát zmíněná porada Bydlení vznikla na jeho popud, sám se jí účastní a koordinuje ji).

Odpověď na otázku, co by se dělo, kdyby ASZ přestala v Jihlavě působit, případně kdyby došlo k výměně ve vedení města, není snadná. **Nicméně pro zachování kontinuity nyní dobře nastartované koordinované spolupráce mezi místními aktéry je třeba ukotvit pozici manažera SPSZ.**

Udržitelnost

V současné době začínají přípravy nového strategického dokumentu pro programovací období KPSV+. Podpora vedení města ke spolupráci s ASZ i komplexní řešení sociálních otázek trvá, zároveň se hledají nové cesty, jak zajistit financování nyní končících KPSVL projektů (minimálně na překlenutí období do doby realizace očekávaných nových projektů KPSV+).

Udržitelnost spolupráce aktérů je zajištěna nejen díky zájmu spolupracovat s ASZ v novém programovacím období, ale také díky tomu, že se **během spolupráce podařilo ustanovit funkční platformy/akční skupiny/porady** (bydlení, bezpečnost) a další meziinstitucionální spolupráci, která funguje svébytně, nezávisle na ASZ. Jak ale bylo zmíněno výše, je zapotřebí ukotvit pozici manažera SPSZ, který by byl nositelem kontinuity informací a vize sociálního začleňování v Jihlavě, bez ohledu na změny, které mohou nastat, ať už na straně ASZ nebo ve vedení města.

Respondenti zároveň vyjadřují, že pokračování spolupráce s ASZ je mimo jiné potřeba kvůli **rozproudění spolupráce a realizace opatření v dalších oblastech**. Jak bylo zmíněno již několikrát v této zprávě, v Jihlavě se podařilo dosáhnout velkého posunu v oblasti Bydlení, v dalších oblastech se podařilo realizovat spíše dílčí anebo žádné kroky. Právě v těch je zapotřebí nové energie a nového rámce, který ASZ do spolupráce v Jihlavě může vnést.

Hlavní přínosy spolupráce

ASZ je respondenty v lokalitě vnímána jako důležitý aktér plnící **podpůrnou roli síťování, koordinace a strategického plánování**. ASZ dala jejich spolupráci **nový rámec a novou energii pro setkávání a tvorbu vize**. Ačkoli mnoho koordinačních aktivit nyní funguje bez jejího přispění, o spolupráci má Jihlava nadále zájem především proto, aby pomohla otevřít další témata a znovu do nich vnesla „nový vítr“.

Respondenti za největší přínosy označovali především **vznik nových služeb a aktivit na podporu zabydlování a prevenci ztráty bydlení**. Jmenovitě byl jmenován vznik TP Bouřky, JMB a pilotního projektu Bydlení především.

Významný je pro respondenty fakt, že se **podařilo otevřít debatu o bydlení**, pilotně vyzkoušet různé inovativní přístupy a dosáhnout shodu v rámci LP i vedení města, že jsou úspěšné a že **je reálné vnímat Jihlavu jako město, které může ukončit bezdomovectví**.

Jako jeden z přínosů spolupráce byl zmíněn i **samotný vznik SPSZ Jihlava**, jakožto strategický dokument, který určuje směřování klíčových aktivit v oblasti sociálního začleňování.

V neposlední řadě je samozřejmě za velký přínos považován příliv evropských peněz a možnost realizovat KPSVL projekty, které posléze spojily realizátory v pracovních skupinách a napomohly zřízení dalších platforem/akčních skupin.

Závěrem shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v Jihlavě:

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
▪ Dobrá prosíťovanost aktérů v oblasti Bydlení, pravidelná komunikace a koordinace ▪ Mezi aktéry v oblasti Bydlení panují dobré profesionální vztahy, nebylo vnímáno konkurenční prostředí ▪ Funkční porada Bydlení ▪ Zájem vedení města o spolupráci s ASZ a řešení otázek sociálního začleňování trvá ▪ Podařilo se vyzkoušet několik inovativních přístupů k řešení bytové nouze	▪ Časté personální změny (na straně ASZ i města), několikaměsíční neobsazenost klíčových pozic, diskontinuita v předávání informací a agendy ▪ Nedostatečné kapacity města Jihlavy k realizaci více opatření ▪ Nepodařilo se navýšit bytový fond ▪ Nejistá finanční udržitelnost nově zřízených či rozšířených služeb

7 Závěry evaluace a doporučení

Ve statutárním městě Jihlava byla provedena evaluace Strategického plánu sociálního začleňování 2019 – 2022 a jeho dopadů, s tematickým zúžením na oblast Bydlení. SPSZ Jihlava byl kvalitně vytvořen, nicméně byl velmi ambiciózní a v průběhu realizace byla upřednostněna jen témata, která byla Lokálním partnerstvím vyhodnocena jako nejnaléhavější. V některých oblastech SPSZ tak došlo jen k velmi malému nebo téměř žádnému posunu (například Zadluženost, Nezaměstnanost). Na základě cílů SPSZ Jihlava byly pro evaluaci definovány následující dopady: *Koncepční a transparentní přístup k systému*

bydlení a prevence ztráty bydlení a Dostatek dostupných bytů vhodných pro danou cílovou skupinu.

První dopad je možné vyhodnotit jako **částečně naplněný**, kdy díky čtyřem analyzovaným KPSVL projektům byly zřízeny některé nové sociální služby (Terénní program Bouřky, Jednotné místo pro bydlení Jihlava) a rozšířen provoz sociálních služeb již zaběhnutý (SAS Klubičko, Terénní programy SOVY, Noclehárna). Aktéři v oblasti bydlení se pravidelně koordinují díky poradě Bydlení, dochází ke zlepšení fungování systému prevence ztráty bydlení, jako i testování inovativních přístupů k řešení bytové nouze (Housing first, domovníci-preventisté, revize podmínek přidělování sociálních bytů).

Druhý dopad je vyhodnocen jako **nenaplněný** z toho důvodu, že se v průběhu spolupráce s ASZ nepodařilo navýšit bytový fond města. Zároveň dochází k posunu v otázce rozšíření možností krizového ubytování (zřízení krizového bytu, podpora fungování Noclehárny), nicméně ani v této oblasti nejsou možnosti dostatečné a je potřeba je navýšit. V neposlední řadě evaluace pozitivně hodnotí snahy o navázání koncepční spolupráce se soukromým bytovým trhem za účelem zabydlování osob v bytové nouzi.

Celkově bylo v průběhu projektů ke konci roku 2021 podpořeno **559 klientů/rodin**, u mnoha z nich zatím nebyla ukončena spolupráce, proto není možné určit, zda podpora byla bagatelní či nebagatelní. Ukončená spolupráce s nebagatelní podporou je v tuto chvíli evidována u 21 osob/rodin.

Jednotlivá opatření SPSZ Jihlava byla **adresná a vzájemně se doplňovala**, v evaluované oblasti Bydlení je pozitivně hodnocen **synergický efekt různých přístupů k řešení bytové nouze** („housing ready“, „housing first“, prevence ztráty bydlení), problémem nicméně zůstává **nedostatečný bytový fond**, kvůli kterému ani dobře nastartované procesy v oblasti Bydlení nemohou dosahovat svého plného potenciálu.

Z hlediska udržitelnosti je problematická situace končících KPSVL projektů, které bez návazného financování budou muset v překlenovacím období buď omezit, nebo zcela přerušit svůj provoz, což může opět zastavit započaté procesy.

Spolupráci města Jihlavy s ASZ je možné hodnotit z velké části jako **úspěšnou**, respondenty je vnímáno, že měla **pozitivní přínos pro koordinaci místních aktérů a směřování aktivit sociálního začleňování v Jihlavě**. Vedení města má nadále zájem problémy sociálního vyloučení řešit a s ASZ spolupracovat. Pro koordinaci a synergii mezi partnery KPSVL v oblasti Bydlení bylo důležité fungování **porady Bydlení**. V průběhu evaluačního šetření bylo vnímáno, že v oblasti bydlení panují mezi jednotlivými partnery **dobré a profesionální vztahy**, jednotlivé organizace a instituce jsou dobře prosítované, dochází k důležitým diskusím i mezi partnery, kteří mohou mít na problematiku odlišný pohled (například mezi NNO a majetkovým odborem města). Mezi jednotlivými aktéry v oblasti Bydlení nebylo vnímáno konkurenční prostředí. Spolupráci provázely **problémy spojené s personálními změnami**, jak na straně ASZ (tam se jednalo i o změny strukturální – přechod ASZ pod MMR), tak na straně města (pozice manažera SPSZ, pozice pracovnice projektu JMB). Tyto změny měly negativní vliv na efektivitu spolupráce, mnohé procesy kvůli nim byly zpožděné, došlo ke ztrátě mnoha informací, několikaměsíční absence LK v Jihlavě způsobila, že někteří místní aktéři mají ze spolupráce s ASZ dojem chaotičnosti a nekonceptnosti. Pro udržení dobré spolupráce a zachování kontinuity informací i vize je nutné ukotvit klíčové pozice jak na straně ASZ, tak na straně města Jihlavy.

Na základě výše shrnutých závěrů evaluace jsou definována následující **doporučení** pro další činnost v oblasti sociálního začleňování v Jihlavě. Tato doporučení jsou určena jak pracovníkům ASZ působícím v Jihlavě, tak místním aktérům a členům LP.

- Aktivně řešit problém nedostupnosti bydlení, zajistit větší kapacity pro sociální bydlení a krizové formy bydlení, či realizovat investiční projekty na výstavbu nových bytů
- Udržet stávající dobře nastartované procesy k dosažení funkčního systému prevence ztráty bydlení i koncepčního přístupu města k bydlení
- Rozproudít spolupráci v dalších oblastech (které byly doteď upozaděny) a pracovat na dosažení synergie aktivit napříč tematickými oblastmi
- Ukotvit klíčové pozice na straně města, obzvlášť pozici manažera SPSZ
- Ze strany ASZ opět aktivně komunikovat a rámovat spolupráci v rámci LP
- Hledat nové cesty, jak zajistit fungování nově zřízených či rozšířených služeb v překlenovacím období

Seznam tabulek

Tabulka 1: Obce v Kraji Vysočina dle bodového rozpětí indexu sociálního vyloučení v roce 2018	12
Tabulka 2: Meziroční srovnání počtu zájemců (prvokontaktů), sepsaných žádostí a finálně uzavřených smluv (AD Naděje pro život)	14
Tabulka 3: Porovnání množství vyplacených dávek HN v Jihlavě, Kraji Vysočina a celé ČR vždy za průměrný měsíc v daném roce.	14
Tabulka 4: Počet příjemců PnŽ ve vybraných ulicích v prosinci 2018, 2020 a září 2021.....	15
Tabulka 5: Průměrné podíly příjemců PnŽ a DnB za rok 2020 ve vybraných ulicích Jihlavy a v celé Jihlavě.....	15
Tabulka 6: Porovnání počtu UoZ za únor 2019 a prosinec 2020 ve vybraných ulicích Jihlavy	17
Tabulka 7: Statistické údaje o exekucích v Jihlavě	18
Tabulka 8: Počty UoZ s exekucemi	19
Tabulka 9: Srovnání vývoje indexu kriminality a počtu trestných činů v Jihlavě a ČR	19
Tabulka 10: Kriminalita (přečiny i zločiny) za roky 2017 a 2018 s indexy	20
Tabulka 11: Kriminalita (přečiny i zločiny) za roky 2019 a 2020 s indexy	20
Tabulka 12: Nejčastěji identifikovaná riziková místa v Jihlavě	21
Tabulka 13: Priority a cíle evaluované na základě tematického zúžení.....	27

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel Jihlavě v letech 2016 – 2020 dle tří hlavních věkových kategorií	11
Graf 2: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Jihlavě	16
Graf 3: Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob v Jihlavě.....	16
Graf 4: Srovnání podílů (v %) nezaměstnaných osob v Jihlavě, SO ORP Jihlava, Kraji Vysočina a ČR (2016 až 2021).....	17
Graf 5: Srovnání podílů osob v exekuci mezi Jihlavou, SO ORP Jihlava, Krajem Vysočina a ČR v letech 2016, 2017 a 2020.	18
Graf 6: Počet poradenských úkonů v projektu TP SOVY	35
Graf 7: Počet kontaktní úkonů projektu TP SOVY	35

Seznam schémat

Schéma 1: Postup při stanovování dopadů intervencí	22
Schéma 2: Propojení specifických cílů, opatření a dopadů SPSZ Jihlava.....	29

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní mapa SO ORP Jihlava	10
Obrázek 2: Grafické znázornění jednotlivých kategorií indexu sociálního vyloučení v Kraji Vysočina (za rok 2018).....	13

Seznam literatury

ASZ (2019). *Strategický plán sociálního začleňování města Jihlava 2019-2022*. ASZ. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ-Jihlava-2019.pdf>

ASZ (2020). *Rozsah sociálního vyloučení v kraji Vysočina*. ASZ. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/rozsah-socialniho-vylouceni-v-kraji-vysocina/>

Korecká, Z. (2019). *Vstupní analýza města Jihlavy*. ASZ. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/VA_Jihlava_finaln%C3%AD-verze_10-2019.pdf

Korecká, Z. (2019). *Percepce rizikových lokalit a faktorů snižujících pocit bezpečí v Jihlavě*. ASZ.

Statutární město Jihlava (2020). *Aktualizace bezpečnostní analýzy za rok 2020*. Statutární město Jihlava. Dostupné z: https://www.jihlava.cz/assets/File.ashx?id_org=5967&id_dokumenty=546237

Statutární město Jihlava (2020). *Plán prevence kriminality na roky 2020 – 2021*. Statutární město Jihlava Dostupné z: https://www.jihlava.cz/assets/File.ashx?id_org=5967&id_dokumenty=546236.

Štoflová, A.; Konečný, P. (2018). *Rukověť evaluátora*. ASZ.

Vodová, M.; Milota, J. (2021). *Analytická zpráva o stavu bytové nouze v Jihlavě*. Statutární město Jihlava.